

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

34e JAARGANG

WOENSDAG 23 FEBRUARI 1949

No. 1659

COMMISSIE VAN REDACTIE:

Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;

F. de Vries;

J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;

F. Versichelen.

Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste
bladzijde van dit nummer.**INHOUD:**

	Blz.
De artikelen van deze week	147
Sommãire, summaries	147
Economische politiek en economische unie door A. A. van Ameringen	148
Subsidies nu en dertig jaren geleden door Ir J. Sandee	151
Financiële perspectieven van het ziekenfondswezen door J. de Wit	152
Verdrag tussen Nederland en Engeland tot vermindering van dubbele belasting naar het inkomen door Mr A. J. van Soest	154
Ingezonden stuk:	
Behandeling van Duitse merken bij het toekomstige vredes- verdrag door Mr M. Oppenheimer, met naschrift van Ir E. Hijmans	156
Aantekening:	
Enkele aspecten van de Russische landbouw	157
Internationale notities:	
De Bizonale export in 1948	158
De goudprijs	158
Het Engelse grondnotenplan	158
Ontvangen boeken en brochures	158
Geld- en kapitaalmarkt	159
Statistiek:	
Bankstaten	159
Indexcijfers van groothandelsprijzen in Nederland	160
Overzicht der laatste vier verkorte balanssen van De Neder- landse Bank	161
Enige indexcijfers van de industriële productie in België ..	161
Werkloosheid in Nederland	162
Indexcijfers van lonen volgens regelingen in Nederland ..	162
Verkeer en vervoer in Nederland	162
Stand van 's Rijks Kas	163
Productie en export van natuurrubber	163

DEZER DAGEN

heeft het Nederlandse parlement omzichtig gedebatteerd over de Indonesische quaestie. Het paste bij de vrees voor breuken, dat men daarbij zijn kracht zocht in beeldspraak.

Men zou hier vrede mee kunnen hebben, als ten slotte Vondel's „Vertrouwinge aan Geraerd Vossius" toepasselijk bleek: „Men klaagt... niet, zo 't glas bekoomt een breuk, als 't edel nat geborgen wordt". Voorlopig echter, zij het dat op korte termijn uitsluit is toegezegd, blijft het met de Indonesische politiek als in Keats' aanspraak in de „Ode on a Grecian Urn": „Thou foster-child of silence and slow time."

In elk geval, de kruik gaat nog te water. Het herziene kabinet is een ingediende motie van wantrouwen, naar stemmen-aantal, gaaf te boven gekomen; de motivering van een gedeelte der stemmen daarentegen wekte meer de indruk van craquelé.

Zal de Regering, thans in staat naar buiten een effen oppervlak te vertonen, zowel naar eigen inzicht als naar parlementaire steun, een hernieuwd internationaal krakeel kunnen voorkomen? Zal de Hoge Vertegenwoordiger van de Kroon, na zijn terugkeer in Batavia, het Buitengewoon Federaal Overleg de mogelijkheid van een gladdere baan kunnen doen zien? Met spanning wordt uitgezien naar de regeringsverklaring, die balsem moet zijn voor zoveel harten tegelijk.

Balsem op de wonde, de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken spant zich in, deze zo snel mogelijk aan te brengen. Aan het constitutionele punt, dat aan het Congres het recht van beschikking over militair optreden blijft, kan hij niet tornen; naar gedachtengang echter ziet hij in een Noord-Atlantisch pact de consequentie van bijstand van elke soort. Over een aansluiting, in deze vorm gegoten, beraadt zich thans Noorwegen.

De Scandinavische partners bevroeden een Noors besluit, dat voor de Scandinavische eenheid geen rozengeur betekent. Hun zweeft waarschijnlijk een hachelijk beeld in de trant van Jacob Cats voor ogen, die als vredesonderhandelaar in Groot-Brittannië sprak van „Aarden potten, die al drijvende tegen elkander stoten en breken". Zij vrezen de eventuele scherven.

Brokkelt ook de Amerikaanse conjunctuur af? De voorzitter van de economische adviescommissie van de President, Nourse, acht de prijsdaling nog een „healthy sign". Met Potgieter's Bontekoe zingt hij: „Ik staar dus mijn pot niet zuinig aan, schoon ik den boom al zie".

Zo ook de Nederlandse minister van Financiën? Nogmaals heeft deze bevestigd, tot verlaging van enkele belastingen bereid te zijn; wellicht mede omdat wél de ondernemers zuinig begonnen te kijken. Tegelijk zijn drie obligatieleningen aangekondigd, waaronder twee zeer grote. De uitvoer in Januari is, geflatteerd, gestegen, het sterftecijfer van Nederland was in 1948 het laagste ter wereld. Wij leven voor het oog ongebroken voort.

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

VERHUUR VAN SAFELOKETTEN

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

The Statist

ESTABLISHED 1878

An Independent Journal of Finance
and Trade

★
**OBJECTIVE APPRAISALS
CONSIDERED JUDGMENT
IMPARTIAL OPINION**

★
Contains most complete range of
British economic and financial statist-
ics published in any weekly journal

★
World wide circulation

★
Annual subscription rate: (post free-
to include all supplements) £ 3:2:6
(fl 33,40)

*A Special Supplement on Economic Con-
ditions in The Netherlands was published
on January 31 1948. A limited number
of this Supplement remain for sale.*

LONDON: 51 CANNON STREET, E.C. 4

ROTTERDAMSCH
BANK

DOCUMENTAIRE
ACCREDITIEVEN

INCASSEERINGEN

OP BINNEN- EN

BUITENLAND

225-VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE

Boekelo - Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van
zoutzuur, (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

Behandeling van alle
bankzaken

* *

Bezorging van alle
assurantiën.

R. MEES & ZOONEN

BANKIERS EN ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 'S-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

Groothandel

Weekblad voor de
internationale handel

Heeft U al eens
een proefnummer
aangevraagd?

H. A. M. Roelants
Schiedam

DISPOSITIE CENTRALE

Kassierskantoor voor Héris-Disposities
Amstelstraat 14-18, Amsterdam.
Opgericht 1933.

Abonné's op van der Graaf & Co's Ver-
liesposten-Voorkomend-Systeem kunnen
voor retour-kwitanties, waarvan de bij le-
vering vastgestelde betalingsdatum niet
meer dan 6 maanden is overschreden, ge-
bruik maken van de HER-DISPOSITIE

DISPOSITIE-CENTRALE, dienst II van
het V.V.S.). Hierdoor verkrijgen zij een selectie tussen goede
en kwade posten.

Vraagt-toezending der V.V.S.-brochure, waarin onze methode-
van héris-disponeren nader wordt uiteengezet.

METHODE DER DISPOSITIE-CENTRALE, dienst II van
het V.V.S.). Hierdoor verkrijgen zij een selectie tussen goede
en kwade posten.

MAAKT GEBRUIK van de rubriek "Vacatures voor het
oproepen van sollicitanten voor leidende functies."

"HOLLANDIA"

HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELK-
PRODUCTEN EN VOEDINGSMIDDELEN N.V.

HOOFDKANTOOR: Rotterdam
VLAARDINGEN

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

A. A. van Ameringen, *Economische politiek en economische unie.*

In de recente economische politiek hier te lande is een ombuiging van de na de bevrijding gevolgde lijn te constateren sinds de conferentie van Château d'Ardenne in Juni jl. Het bezwaar tegen de thans gevoerde politiek is, dat zij materieel en psychologisch het omgekeerde stimuleert van wat nodig is om ons land rijp te maken voor een aantal jaren van „austerity” en intensivering der investeringen. De algemene politiek van de Benelux zal in meerdere mate afgestemd moeten worden op de Nederlandse problematiek. Met een zgn. „gerichte economie” kan men structuurproblemen van grote diepgang niet oplossen. Uitgangspunt der Benelux-samenwerking moet niet het neo-liberale a priori zijn. Bij samenwerking gaat het er in eerste instantie om, de economische politiek en de economische ontwikkeling der samenwerkende landen te coördineren en bepaalde achterstanden en niveaoverschillen weg te werken.

Ir J. Sandee, *Subsidies nu en dertig jaren geleden.*

De na de tweede wereldoorlog verleende subsidies zijn, naar absolute bedragen, aanmerkelijk groter dan de overeenkomstige subsidies in de jaren 1915—1920. Men moet echter ook rekening houden met de grootte van het verbruik, waarop zij betrekking hebben. Drukt men de subsidies uit in procenten van het verbruik, dan blijken de thans gegeven subsidies dezelfde orde van grootte te hebben als die van dertig jaren geleden. Inmiddels geeft deze conclusie allerminst een volledig beeld van het sociale effect, dat de subsidies in beide perioden hebben gehad. Wel leidt de beschikbare cijfers tot de gevolgtrekking, dat de inkomensongelijkheid in de vorige oorlog groter, de sociale werking der subsidies dus sterker was dan thans.

J. de Wit, *Financiële perspectieven van het ziekenfondswezen.*

De tendens tot stijging van de kosten van het ziekenfondswezen zal zich ongetwijfeld ook in de toekomst doen blijven gevoelen. Er is een dringende noodzaak om alle middelen tot rationalisatie en kostenbesparing systematisch te onderzoeken en toe te passen. Van belang ware invoering van een financieringssysteem, dat de fondsen enig direct belang bij een zuinig beheer geeft. Voor de vrijwillige verzekering zullen in de loop van dit jaar nadere voorzieningen moeten worden getroffen, wil men niet bij de aanvang van 1950 voor de noodzaak van een nieuwe premieverhoging staan. Wat tenslotte de medische verzorging van niet-ziekenfondsleden betreft, stelt schr., dat de groep van personen met inkomens van f 3.750 tot f 6.000 's jaars het moeilijker heeft dan de personen met lagere inkomens.

Mr A. J. van Soest, *Verdrag tussen Nederland en Engeland tot vermindering van dubbele belasting naar het inkomen.*

Dit verdrag werd te Londen op 15 October 1948 getekend. Schr. geeft een betoekenis van de belangrijkste artikelen. Met name de betekenis van de bepalingen inzake *dividenden* wordt met behulp van getalenvoorbeelden toegelicht. Vervolgens stelt schr. de bepalingen inzake *bedrijfsinkomsten* aan de orde, terwijl die inzake *andere inkomensbestanddelen* kort worden samengevat. In tegenstelling tot Engeland is het verdrag hier te lande nog niet gepubliceerd; men kan er echter inzake van nemen ten kantore van de inspecteurs der belastingen. Zodra het verdrag is bekrachtigd (hetgeen in Nederland bij de wet zal geschieden), zal het met terugwerkende kracht, in Engeland tot 6 April 1948, in Nederland tot 1 Januari 1948, in werking treden.

SOMMAIRE.

A. A. van Ameringen, *La politique économique et l'Union économique.*

Les problèmes de redressement avec lesquels les Pays-Bas se trouvent confrontés, sont si vastes que le pays est bien obligé de limiter la consommation et de stimuler les investissements. La politique économique que les Pays-Bas appliquent actuellement est en contradiction avec ces principes de redressement.

Ir J. Sandee, *Les subsides actuels et ceux d'il y a trente ans.*

Lorsqu'on établit, en pourcentage de la consommation, les subventions, accordées actuellement aux denrées alimentaires, l'on s'aperçoit que ces subventions sont — proportionnellement — d'une importance égale à celles accordées, il y a trente ans. Pendant et après la première guerre l'inégalité des revenus étant plus grande l'effet social des subventions fut plus accentué que maintenant.

J. de Wit, *Les perspectives financières des mutuelles.*

L'augmentation constante des frais qui grèvent les mutuelles persistera sans doute dans l'avenir. C'est pourquoi il est d'une impérieuse nécessité afin de réaliser des économies d'examiner systématiquement tous les moyens permettant de rationaliser leur gestion.

Mr A. J. van Soest, *La convention hollando-britannique pour éviter la double imposition sur les revenus.*

Cette convention a été signée à Londres le 15 octobre 1948. L'auteur donne un résumé des plus importants articles. La portée des dispositions est établie à l'aide de chiffres.

SUMMARIES.

A. A. van Ameringen, *Economic policy and economic union*

The problem of Holland's economic recovery is still very difficult to solve. As a matter of fact, consumption must be restricted and investments increased. This axiom is violated by Holland's present „Benelux”-economic policy.

Dr J. Sandee, *Subsidies now and thirty years ago.*

Comparison of total food subsidies and total consumption demonstrates that the present subsidies are of the same magnitude as those of thirty years ago. During and after the previous world war the inequality of incomes was more pronounced, the social effects of the subsidies stronger than at present.

J. de Wit, *Financial prospects of sick-fund insurance.*

There is no doubt that the present tendency of increasing costs in sick-fund insurance will also manifest itself in the future. There is, therefore, an urgent necessity to try every possible means for rationalisation.

Dr A. J. van Soest, *The treaty between England and the Netherlands to avoid double taxation on income.*

This treaty has been signed at London, October 15, 1948. The writer reviews the most important articles. The purpose of the various stipulations is illustrated with practical examples.

ECONOMISCHE POLITIEK EN ECONOMISCHE UNIE.

De situatie van onze volkshuishouding en de daaruit voortvloeiende eisen.

Tegen de jaarwisseling heeft Prof. Posthuma ¹⁾ onze economische toestand aan een „zelfgericht” onderworpen, waarbij hij enkele saillante trekken heeft opgehaald, die in de loop van 1948 weliswaar duidelijker tot ons bewustzijn waren doorgedrongen, maar in de baaierd van feiten, waarmee wij voortdurend manoeuvreren, toch al te vaak onze aandacht ontglippen. Prof. Posthuma constateert, dat „zelfs bij de gunstigst denkbare wederontplooiing van onze economische activiteit in Indonesië en een krachtig herstel van de West-Duitse economie de resultaten in de enkele jaren van de Marshall-hulp, die ons, naar wij hopen, gegeven zullen zijn, het evenwicht niet zullen brengen”. De schrijver werpt dan de vraag op, of wij de verhoging van ons levenspeil, die heeft plaats gevonden, weer niet gedeeltelijk zullen moeten terugdraaien. Het alternatief zou zijn een beperking van de investeringen tot een dusdanig peil, dat „voor het opgroeiend geslacht geen voldoende kapitaalsuitrusting aanwezig zal zijn en een cumulatief proces van afbraak wordt ingeluid”.

Prof. Posthuma beweegt zich hier ongetwijfeld in het voetspoor van de president van De Nederlandsche Bank, die er in zijn laatste jaarverslag op heeft gewezen, dat bepaalde dingen nu eenmaal niet kunnen samengaan, nl. investering in Nederland en in Indonesië, herbewapening en verhoging van de consumptie. Ofschoon dergelijke uitlatingen aan duidelijkheid weinig te wenschen overlaten, kan men zich afvragen, of zij er in geslaagd zijn Regering en volk ervan te doordringen, dat de nationale cake niet tegelijkertijd gegeten en bewaard kan worden.

Indien men de doeleinden, waarop de Nederlandse economische politiek zich in het eerste decennium heeft te richten, eens met enkele woorden, min of meer slogan-gewijs, zou willen typeren, krijgt men het volgende lijstje: evenwicht van de betalingsbalans, doelbewust gerichte expansie van het industriële apparaat, opvoering van de investeringen, beperking van de consumptie, stabilisering van de werkgelegenheid. Deze doeleinden, welke voor een groot deel onderling samenhangen en waarvan sommige wellicht minder als „Selbstzweck” dan als middel tot verwezenlijking van andere doeleinden kunnen worden beschouwd, vloeien met ijzere noodzakelijkheid voort uit de vooroorlogse ontwikkeling, uit de positie, waarin de oorlog onze volkshuishouding heeft gebracht en uit de structurele krachten, die vroeger en nu aan het werk waren en in de toekomst hun werkzaamheid zullen voortzetten. Wat wij hier noemen, is geen „politiek” program, geen basis voor onderhandelen, waaraan iets af- of toegedaan kan worden, neen, het gaat hier om een integrale verwezenlijking. Wanneer wij één van de punten laten vallen, kan men de economische en sociale toekomst van het Nederlandse volk slechts met groot pessimisme beoordelen. Het zou wenselijk zijn, indien men van het bovenstaande een en ander als „nationale doeleinden” zou kunnen proclameren en er de aandacht van het volk voortdurend op zou kunnen gericht houden.

De werkelijkheid onzer economische politiek.

Een poging tot concentratie op „nationale doeleinden” zou alleen al noodzakelijk — maar daarom extra moeilijk — zijn vanwege de grote verwarring, die de feitelijke economische politiek met zich brengt. Er zijn er in de eerste plaats, die ook voor ons land de gedachten van het neo-liberalisme, zoals bepleit door figuren als Röpke en Hayek, verdedigen. Volgens Röpke is de oplossing al zeer eenvoudig. De oorzaken van de armoede liggen bij de geleide economie, want „zijn de collectivistische landen

van thans niet tevens de armste?” ²⁾ Dit herinnert aan de logica van de onsterfelijke Chantecler, die constateerde, dat wanneer hij kraaide de zon opging en wanneer hij verkouden was, er een nevel over de stad hing. De steun, die de causaliteitsbegrippen van Röpke en Chantecler hier te lande tot nu toe hebben gevonden, is beperkt gebleven. Zover men op publieke uitlatingen mag afgaan, neemt onze Regering ze niet voor haar rekening.

Tussen woorden en daden bestaat echter vaak een grote afstand. Lezers van het Economist-artikel over „The onus of the minus” ³⁾ zullen zich hebben gerealiseerd, dat, wat de internationale practijk van de controverse betreft, Nederland thans aan de kant staat van Röpke. In dit artikel werd vastgesteld, dat in het O.E.E.C.-kamp de door Engeland voorgestane politiek van beperking der consumptie en soberheid het sterkst aangevochten wordt door de Benelux tezamen met de Amerikanen der Bizône.

Indien men zich ooit gedwongen voelt zich rekenschap te geven van de consequenties, die de economische samenwerking met België voor de economische politiek van ons land met zich brengt, is dit wel bij zulk een gelegenheid. Er is vaak op gewezen, dat de grote betekenis van een dergelijke samenwerking vooral op internationale conferenties tot uiting komt, waar de stemmen van de drie Benelux-landen een gezamenlijk volume krijgen, dat nog slechts door de Verenigde Staten en het Britse Rijk wordt overtroffen. Wat hebben wij echter aan een dergelijk volume, indien ons eigen geluid daardoor wordt gesmoord? Hoe kan Nederland er toe komen in dit internationale koor met landen als België en Zwitserland de neo-liberale melodie mee te zingen?

Het gesignaleerde feit is niet alleen ernstig, omdat het de zo noodzakelijke coördinatie van de economische politiek der Marshall-landen bemoeilijkt. Het stemt ook daarom tot nadenken, omdat het nog eens een scherp licht werpt op onze eigen economische politiek in een recent tijdvak en ons bewust maakt van het gewicht der beslissingen, die op de ministeriële conferentie der Benelux-landen in Maart a.s. moeten worden genomen.

Wat de recente economische politiek hier te lande betreft, is het niet moeilijk een ombuiging van de na de bevrijding gevolgde lijn te constateren sinds de conferentie van Château d'Ardenne in Juni jl. Wij doelen hier niet in de eerste plaats op de ongetwijfeld prijzenswaardige actie tot sluitend maken van het Staatsbudget, al moet men zich er rekenschap van geven, dat dit vooral neergekomen is op een verplaatsing van de druk van het Staatsbudget naar het ondernemersbudget en dus mede ten laste van het op de interne financiering gebaseerde gedeelte der investering is gekomen.

Hiermede is parallel gelopen een algemeen streven van de Regering tot verzachting van de beperkingen, die in de consumptiesfeer bestaan. Verschillende dezer verzachtingen waren wellicht geoorloofd in verband met de verbeterde voorziening, andere hadden een ongunstige werking hetzij op de invoer, hetzij op de uitvoer. In hun geheel droegen zij bij tot een opvoering van het algemene consumptiepeil en — en mangeant vient l'appétit — versterkten zij de drang tot sloping van de nog resterende beperkingen. De gevoerde politiek stimuleerde materieel en psychologisch het omgekeerde van wat nodig is om ons land rijp te maken voor een aantal jaren van „austeriteit” en intensivering der investeringen. Ja, zelfs het economisch „denkend deel der natie” raakte het spoor bijster. Op de laatste vergadering der Vereniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek kon men enkele malen het geluid beluisteren, dat het tijdvak der schaarste-economie nu langzamerhand achter de rug is, zonder dat er meteen aan toegevoegd werd, dat de armoede-economie daardoor des te scherper aan de dag zal treden.

¹⁾ Röpke, „De crisis van het collectivisme”, blz. 6.

²⁾ „The Economist”, January 1, 1949.

³⁾ „E.-S.B.” van 29 December 1948, blz. 1024.

Het is onmiskenbaar en zal ook niet bestreden worden, dat de samenwerking in Benelux-verband haar stempel op de genoemde politiek heeft gezet en, naar te verwachten is, in de toekomst in nog versterkte mate zal zetten. Dit betekent, dat de Benelux voor ons land wel een zeer bepaalde problematiek met zich brengt, scherp onderscheiden van die van onze beide partners. Wanneer wij voorop stellen, dat het naar elkaar toegroeien van de drie economieën voor de betrokken landen belangrijk is en door het tot oordelen in staat zijnde publiek algemeen wordt gewenst, zullen wij duidelijk moeten vaststellen, wat de specifieke politiek van Nederland in Benelux-verband zal moeten zijn, voortvloeiend uit onze bijzondere problematiek. Dit streven zal er toe moeten leiden, dat de algemene politiek van de Benelux — intern en extern — in meerdere mate afgestemd zal moeten zijn op deze problematiek. Het is verre van ons, de beide andere partners de Nederlandse politiek op te dringen. Het gaat echter om hun welbegrepen eigenbelang net zo zeer als het onze. Ook voor hen kan een compagnonschap met een firmant, die niet op eigen benen kan staan, niet aantrekkelijk zijn. Wanneer zij er niet voor voelen deze firmant tot in het oneindige te maintaineren, resp. zich bij anderen in de schuld te laten steken, zullen zij er toe mee moeten werken de voorwaarden te scheppen om hun compagnon weer op eigen benen te doen staan.

Wij willen niet ontkennen, dat de Regeringen enkele malen getracht hebben hun gemeenschappelijke economische politiek aldus te formuleren, dat de klip wordt omzeild. In het eerste Benelux-programma wordt daartoe de zgn. gerichte economie ten tonele gevoerd. Na afbraak van het stelsel van na-oorlogse voorschriften op het gebied van distributie en prijsbeheersing zal de globale consumptie worden gereguleerd en de realisatie der investeringsprogramma's worden bevorderd door een stelsel van voornamelijk monetaire en financiële beïnvloeding. In dezelfde geest is het eerste verslag van de Nederlandse Regering inzake de werking van het E.R.P. Dergelijke uitspraken zijn teleurstellend, niet alleen vanwege hun vaagheid en algemeenheid, maar ook omdat zij zo kennelijk de kritieke punten uit de weg gaan. Het aangepaste stelsel moge volgens vele moderne economieën aanvaardbaar zijn als régime voor conjunctuurbeheersing langs monetaire weg, het ziet er vooralsnog niet naar uit, dat men op deze wijze structuurproblemen van grote diepgang zal kunnen oplossen. Structuurproblemen, die er trouwens ook voor de drie betrokkenen onderling voor een deel zeer verschillend uitzien en dus onmogelijk met dezelfde globale politiek kunnen worden aangepakt. Evenmin zijn er waarborgen, dat het gezamenlijke investeringsprogramma, dat de Benelux-landen in hun tweede memorandum voor de O.E.E.C. hebben neergelegd, met de middelen ener globale conjunctuurpolitiek tot uitvoering zullen worden gebracht. Bij de instrumenten, welke men wenst te hanteren, valt te vrezen, dat het investeringsprogramma eer het karakter van een stel richtlijnen dan van een budget heeft. Het behoort niet te verwonderen, dat deze zwakke zijden van het Benelux-programma ook de aandacht hebben getrokken van de Raad der O.E.E.C., die voorspelt, dat de door hem gesignaleerde tweeslachtigheid er toe zal leiden, dat de ongunstige druk op de betalingsbalans gehandhaafd, zo niet vergroot zal worden. Met name wordt gewezen op het feit, dat Nederland de stijging van de verbruiksstandaard wil beperken, maar de rechtstreekse controle op het verbruik afschaft. Blijkens een uittaling van Minister v. d. Brink in de Tweede Kamer zou de Regering haar verwachtingen richten op een zelfbeperking van het verbruik ⁴⁾. Wij kunnen dit niet anders zien dan als een vrome wens, tot welker vervulling ook de Overheid geen hand uitsteekt.

Deze tweeslachtigheid vloeit ongetwijfeld hieruit voort,

dat het schema van doeleinden voor België en Luxemburg belangrijk afwijkt van het hierboven weergegevene. Verschillende punten hebben in het geheel niet of nauwelijks het relief, dat zij in Nederland krijgen. Het tragische van de situatie is, dat het laatstgenoemde punt, de stabilisering der werkgelegenheid, dat voor Nederland chronologisch, zij het niet qua betekenis achteraan komt, juist voor België thans de grootste actualiteit heeft. België is hier het slachtoffer van de internationale situatie en heeft geen eigen oplossing voor dit probleem. Nederland kan niets tot oplossing van dit probleem bijdragen, daar het hoogstens tijdelijk een enigszins belangrijke en op den duur slechts een zeer beperkte afnemer voor België's textielcapaciteit kan zijn. Indien men zich nu eens zou voorstellen, hoe men met de middelen der „gerichte economie" het Belgische werkloosheidsverschijnsel zou moeten aanpakken, kan men hoogstens tot de toepassing van het „priming of the pump"-systeem concluderen, dus het toedienen van inflationistische koopkrachtinjecties, waardoor het textieloverschot zou kunnen worden geabsorbeerd ⁵⁾. Het behoeft geen betoog, dat in het kader van een economische unie Nederland ook zijn deel van de injectie zou krijgen, ofschoon deze beslist schadelijk zou zijn voor onze constitutie, welke in dit stadium allerminst behoefte heeft aan nieuwe prijsspanningen.

Het is er verre van, dat wij de Belgen de richting, hunner economische politiek zouden willen suggereren. Deze valt buiten ons gezichtsvermogen en het is heel goed denkbaar, dat de daar te lande gekozen politiek in het kader der economische, sociale en politieke data volkomen juist is. De Belgische economische politiek wordt echter wel onze zaak, indien en zodra de volkomen economische unie de beide volkshuishoudingen zal verbinden door middel van een ongecontroleerde stroom van goederen en betalingen. Op dat moment geven wij onze vrijheid uit handen om onze specifieke structuurproblemen op te lossen met de middelen, die voor onze volkshuishouding het meest geschikt zijn. Dan zal elke beslissing van enigszins ingrijpende aard voorgelegd moeten worden aan intergouvernementele colleges, die slechts met „last en ruggespraak" kunnen handelen, en die bepaalde kenmerken zouden kunnen vertonen van het regeringssysteem van de Republiek der Zeven Provinciën.

De meest directe en voelbare gevolgen van een „ontmanteling" van het douane-apparaat aan onze Zuidgrens zouden optreden op het kwetsbare terrein van de deviezpolitiek. Van onze exportcontrole zou al direct niet veel meer terechtkomen. De uitvoerrestricties — die wellicht geleidelijk in betekenis zullen afnemen — noch de op zo vele bedrijfstakken uitgeoefende pressie tot opvoering resp. realisering van hun exportquotas, zouden te handhaven zijn. Wat de invoer betreft, zouden wij ten aanzien van de voor de verschillende delen gemeenschappelijke schaarse valuta wel eens onverkwikkelijke tegenstellingen kunnen verwachten. Nog grotere complicaties doen zich voor ten aanzien van die valuta's, die voor Nederland wel schaars zijn, maar voor de Belgisch-Luxemburgse Unie niet of minder, bijv. Zwitserse francs. Zolang de Europese multilaterale clearing hier niet werkelijk „clearend" zal werken, hebben wij de keuze tussen het helpen opsouperen van de deviezenvoorraden der B.L.E.U. of het instellen van een ingewikkelde technische controle aan onze grens om met behulp van certificaten van oorsprong de invoer te onderscheiden in Benelux- en niet Benelux-oorsprong. Als men zich de consequenties van het laatste realiseert en de grote moeilijkheden, die daaraan vastzitten, zal men zich afvragen of deze toestand zo zeer de voorkeur verdient boven de huidige.

Wij kunnen de verleiding niet weerstaan in dit verband enkele passages uit de oratie van prof. Witteveen te citeren: „Een werkelijke economische unie is immers

⁴⁾ Wijst de recente vrijgave der resterende geblokkeerde saldi in België reeds op de politiek in deze richting?

⁵⁾ Handelingen Tweede Kamer 1948/1949, blz. 466.

alleen denkbaar, wanneer het betalingsverkeer tussen de delen der unie geheel vrij is. En deze vrijheid in het onderlinge betalingsverkeer zal n.m.m. niet kunnen worden verwezenlijkt, wanneer het betalingsverkeer niet in alle richtingen vrij kan worden gelaten. Vrijheid in het onderlinge betalingsverkeer zou alleen kunnen samengaan met controle over de externe betalingen der unie, wanneer deze controle volkomen centraal zou worden uitgevoerd en wanneer de uit deze controle noodzakelijkerwijze voortvloeiende regeling van het economisch leven in alle delen der unie op geheel dezelfde wijze en volgens dezelfde richtlijnen zou geschieden.

En het lijkt mij, dat niemand in ernst zal kunnen volhouden, dat een zo ingrijpende coördinatie mogelijk is in de economische politiek van landen, welke een zo verschillende economische, sociale, politieke en — last but not least — bestuurs-technische structuur vertonen.⁶⁾ Terwijl deze schrijver zich speciaal richt op de mogelijkheden van een West-Europese economische unie, vragen wij ons af, of het verschil tussen deze unie en die van de Benelux meer dan gradueel is. Dit geldt met name ook ten aanzien van de door prof. Witteveen genoemde verschillen in economische, sociale, politieke en bestuurs-technische structuur.

Het bovenstaande betreft nog slechts de deviezenpositie. Wij hebben reden om aan te nemen, dat de gevolgen ten aanzien van de andere punten van het in de aanvang gegeven doeleindschema niet minder ernstig zouden zijn voor ons land, zij het ook voor een deel eerst op langere termijn merkbaar, maar daardoor wellicht des te gevaarlijker. Men denke aan de mogelijkheid, dat een forse toename der consumptie de financiële basis voor de expansie van het industriële apparaat zou verzwakken. Hiermee zouden de vooruitzichten op een stabiele werkgelegenheid voor onze snel stijgende beroepsbevolking er niet gunstiger op worden. Men behoeft er niet aan te denken, dat een eventuele structurele werkloosheid van deze aard gemakkelijk weg te werken zou zijn met de middelen der „gerichte economie“. De situatie wordt nog gecompliceerder, indien er verschil in aantrekkelijkheid van vermogensinvestering hier te lande en in België zou blijven bestaan. Dit zou voor ons land bepaald averechtse effecten met zich kunnen brengen. Wij stellen ons wel niet voor, dat er spoedig vrij vermogenstransfer tussen de delen der unie kan worden toegestaan, maar men moet er rekening mee houden, dat bij gehele of gedeeltelijke vrijgave van het goederenverkeer veel vermogenstransfer in de vorm van ongecontroleerde goederenverplaatsing zal kunnen geschieden. De ruimte veroorlooft ons niet hierop thans in te gaan, ofschoon een systematische toetsing van het hierboven weergegeven schema aan de consequenties van een economische unie wel degelijk de moeite waard zou zijn.

Openbaarheid van handeling.

Voor het doorgronden en oplossen van problemen als bovengenoemd; welke aan de verwezenlijking van de Benelux vastzitten, is het in de eerste plaats nodig, dat de feiten op tafel komen. Er hangt een ondoordringbare mist om deze vraagstukken. Zij worden in het openbaar niet geformuleerd en nog minder is men er van op de hoogte, op te wijzen. Een Rekegering de ziele denkingen, op te lossen. Een enkele mededeling van een dagblad, die dan nog meestal op een indiscretie berust, is in staat soms een tipje van de sluier op te lichten. De officiële communiqués, die ons bereiken, zijn echter uiterst nevelachtig. Op het moment, dat wij dit schrijven, staat het nog niet eens vast, of het uitstel voor het in werking treden der Economische Unie van 1 Januari tot 1 Juli 1950 nu „officieel“ is of niet. De klacht over de geheimzinnigheid, waarmee de gehele Beneluxmaterie wordt behan-

deld, is algemeen. Waar hier de fundamentele economische en sociale belangen van het Nederlandse volk op het spel staan, is een dergelijke terughoudendheid van de officiële milieu's niet te verklaren. Op het gebied van de Benelux is de ons voorgespiegelde vrije economie nog veel geheimer dan de geleide economie, welke prof. Hennipman indertijd aan de kaak stelde. Het mag niet gebeuren, dat ons volk straks door een conclave op het Château van Wassenaar of een andere burcht voor voldongen feiten wordt gesteld, welke onze hele toekomstige economische ontwikkeling vastleggen. De praktijk leert nu eenmaal, dat de Staten-Generaal achteraf niets anders kunnen doen dan dergelijke voldongen feiten te accepteren, ten dele vanwege de internationale consequenties van het verwerpen van een overeenkomst, ten dele vanwege het gebrek aan voldoende documentatie en overzicht over dit bij uitstek onoverzichtelijke terrein.

Mogelijkheden voor toekomstige samenwerking.

Het is niet de bedoeling van schrijver dezes uitsluitend critiek te uiten. Ook naar zijn mening kan de samenwerking in Beneluxverband, zoals reeds opgemerkt, voor de partijen van zeer fundamenteel belang zijn. Alleen wat uitgangspunt en wat tempo betreft, bestaat er verschil van inzicht tussen hem en de meest verwoede aanhanger van de Benelux.

Het uitgangspunt moet niet het neo-liberale a priori zijn, dat zo spoedig en zo veel mogelijk vrijheid van handelsverkeer het meest begerenswaardige economische goed is. Deze vrijheid mag slechts worden nagestreefd, zover er geen nog hogere doeleinden worden nagestreefd. Te snel vergeet de wereld de ervaringen van een vooroorlogs tijdvak, waarin men tevergeefs met oude recepten van economisch liberalisme de kwalen van het interventieisme wisten bestrijden. Het is nog wel eens de moeite waard zich de analyse van Carr in zijn „Twenty years crisis“ te herinneren, waarin hij aantoonde, waarom de simplistische opvattingen, waarmee men het vrije internationale handelsverkeer wilde herstellen, moesten doodlopen op de feiten. In een recenter tijdvak mogen wij ook aan de ervaring van Engeland denken, dat onder persie van Amerika de convertibiliteit van ponden in dollars herstelde, lang vóórdat de monetaire evenwichtstoestand was bereikt.

Het gaat er in eerste, tweede en derde instantie om, zowel in Beneluxverband als in het verband der Marshall-organisatie, de economische politiek en de economische ontwikkeling der samenwerkende landen te coördineren en bepaalde achterstanden en niveauverschillen weg te werken. Naar gelang deze doeleinden worden verwezenlijkt, kan het handels- en betalingsverkeer geleidelijk aan worden bevrijd.

Wat deze coördinatie in concreto bij de Benelux betreft, zijn er reeds opmerkelijke resultaten bereikt. Men denke aan de opheffing der invoerrechten, de aanpassing van een aantal sociale en fiscale maatregelen en de „consultation préalable“, welke plaats vindt ten aanzien van industriële vestigingen in een groot aantal bedrijfstakken. Dit is nog maar een begin en het zou niet verstandig zijn van hieruit direct naar de eindstreep te spurten. Deze zal men niet op de juiste wijze halen, indien men niet op regulaire wijze de tussenstap aandoet. Indien het waar is, zoals Minister v. d. Brink heeft gesteld, dat er tussen Nederland en België slechts een fasenverschil bestaat⁷⁾, is er reden tot optimisme, mits men het tempo tot overbrugging van dergelijke verschillen op verstandige wijze regelt. Organisch is er tussen een kind van 10 en één van 14 ook slechts een fasenverschil. Wie zal echter de achterstand van de eerste willen inhalen door het vol te propen met het dagrantsoen van het tweede?

Het hier bedoelde overbruggingsproces heeft twee

⁶⁾ De Economist van November 1948, blz. 765.

⁷⁾ Handelingen Tweede Kamer 1948/1949, blz. 469.

facetten. Aan de ene kant zal het streven er op gericht moeten zijn de economische, sociale en fiscale voorwaarden, waaronder het bedrijfsleven in de drie landen werkt, te egaliseren. In de tweede plaats zal men, naar gelang dit proces vorderingen maakt, regelingen voor het goederen- en dienstenverkeer kunnen scheppen, welke een verdere verruiming en vooral ook stabilisering van de economische betrekkingen impliceren. Zowel bij het eerste als bij het tweede zal men zich ten nauwste rekenschap moeten geven van de primaire eisen van economische politiek, welke voor Nederland voortvloeien uit het hierboven aangeduide doeleindschema. Dit houdt bijv. in, dat men de bewegingen van het loon- en prijsniveau hier te lande in de hand zou moeten houden en als doel zeker niet de benadering van het Belgische niveau mag vooropzetten.

Dit zou een ernstige terugslag kunnen hebben op het hier te lande met grote offers gehandhaafde, zij het ongetwijfeld kunstmatige, evenwicht, en zeer ongewenste consequenties met zich brengen ten aanzien van onze concurrentiepositie op de buitenlandse markten. De nadelen hiervan spreken te duidelijker, nu de tekenen er op wijzen, dat men in België verder van dit evenwicht afraakt. Zolang deze egalisering geen bevredigende voortgang kan vinden, zal het handelsverkeer tussen beide landen onder controle moeten worden gehouden. Zoals de zaken op het ogenblik staan, veroorzaakt het probleem van de Nederlands-Belgische handel voortdurend ernstig hoofdbreken. Steeds weer moeten de regeringsinstanties van beide landen overleg plegen over het stutten of snoeien van de handelsbeweging. De ontwikkeling over het afgelopen jaar levert een beeld van grote instabiliteit, waaruit men de conclusie kan trekken, dat de gehele of gedeeltelijke vrijgave van het handelsverkeer ernstige schokken met zich zou brengen. Tot dergelijke besluiten zal men eerst mogen overgaan, indien het Belgisch-Nederlandse handelsverkeer een langere periode van evenwichtige ontwikkeling achter de rug heeft, waarbij de zaken binnen het raam van het handelsverdrag min of meer automatisch hebben gelopen en ingrijpen der Regeringen tot uitzonderingsgevallen beperkt is gebleven. Eerst dan zal de tijd rijp zijn om een partiële vrijgave van het handelsverkeer op grotere schaal onder ogen te zien. Het is echter niet te verwachten, dat dit moment zal komen alvorens ten aanzien van het eerste facet, de egalisatie van de voorwaarden, grote resultaten zullen zijn bereikt. Dit laatste hangt weer af van de mate, waarin Nederland zowel als België in staat zullen zijn hun fundamentele economische problemen ieder voor zich maar met zo nauw mogelijk onderling overleg, nader tot een oplossing te brengen.

Dit vooruitzicht zal misschien niet hoopvol zijn voor degenen, die op korte termijn wonderen verwachten of degenen, die bij gebrek aan deze wonderen bereid zijn voor Nederland zodanige risico's te nemen, dat de primaire doeleinden van onze economische politiek in de waagschaal worden gesteld. Voor degenen, die de problemen met nuchterheid en realisme onder ogen durven zien, blijven grote mogelijkheden open tot constructief werk in de richting van een geleidelijk en harmonisch naar elkaar toegroeien van de drie betrokken volkshuishoudingen.

's-Gravenhage.

A. A. VAN AMERINGEN.

SUBSIDIES NU EN DERTIG JAREN GELEDEN.

De zo juist door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde monografie over het nationale inkomen van Nederland ¹⁾ bevat, min of meer als bijproduct, een groot aantal statistische gegevens, welke een wijdere betekenis

hebben dan alleen die van grondmateriaal bij de berekening van het nationale inkomen.

Zo komt in een ondergeschikt tabelletje een opstelling voor, van de „prijsverlagende subsidies” op voedingsmiddelen en dergelijke, welke tijdens en na de eerste wereldoorlog werden gegeven. De totaalbedragen nemen wij hieronder over:

1915	9 miljoen gld.
1916	20 „ „
1917	108 „ „
1918	206 „ „
1919	172 „ „
1920	44 „ „

Cijfers als deze nopen tot een vergelijking met het heden, waarin de subsidies ook zulk een belangrijke rol spelen. Aan de jongste Millioenennota ontleen wij de volgende ramingen van het nadelige saldo van het Landbouwegalisatiefonds:

1946	385 miljoen gld.
1947	681 „ „
1948	602 „ „
1949 (begr.)	365 „ „

Vermoedelijk is het hoge cijfer van 1947 gedeeltelijk een gevolg van het boeken op dit dienstjaar van niet tijdig verevende uitgaven over vroegere jaren. Verwaarlozen wij deze verschuiving, verwaarlozen wij ook de subsidies op steenkolen, welke niet via het L.E.F. werden gegeven, verwaarlozen wij tenslotte het feit, dat in deze getallen, ook administratiekosten e.d. zijn opgenomen (al de verwaarloosde bedragen zijn kleiner dan 100 miljoen per jaar en heffen elkaar gedeeltelijk op), dan kunnen wij deze saldi beschouwen als de in de betrokken jaren verleende en nog te verlenen toeslagen.

Deze laatste bedragen zijn dus aanmerkelijk groter dan de overeenkomstige subsidies in 1915-1920. Voor een goede vergelijking moeten wij echter ook weten, wat de grootte was (of zal zijn) van het verbruik, waarop zij betrekking hebben. Een globale raming van dit verbruik is uiteraard voldoende.

Voor de jaren 1915-1920 kan hiervoor het beste worden uitgegaan van het geraamde totale inkomen van natuurlijke personen, dat af te leiden is uit gegevens voor de berekening van het nationale inkomen in die periode, voorkomende in een vroegere publicatie van het C.B.S. ²⁾. Deze ramingen zijn verminderd met de door verbruikers betaalde belastingen ³⁾ en een ruwe raming der besparingen. De aldus gemaakte, onder veel voorbehoud gegeven ramingen van het totale verbruik volgen hieronder:

1915	2.500 miljoen gld.
1916	2.700 „ „
1917	2.600 „ „
1918	3.000 „ „
1919	3.100 „ „
1920	4.400 „ „

Voor het jaar 1946 kon de waarde van het verbruik worden ontleend aan het materiaal van de Nationale Jaarrekeningen, welke binnenkort zullen worden gepubliceerd ⁴⁾; voor de volgende jaren komen de laatste schattingen van het Centraal Planbureau voor in de jongste Millioenennota. Eventuele verschillen in definitie en methode laten wij hier buiten beschouwing.

¹⁾ „Het Nationale Inkomen van Nederland, 1921-1939”. Utrecht 1948. Men zie ook het artikel van Dr H. Rijken van Olst in „E.-S.B.” van 2 Februari jl., blz. 91.

²⁾ „Berekeningen over het nationale inkomen van Nederland voor de periode 1900-1920”. 's-Gravenhage 1941.

³⁾ Zie: „De opbrengst van de rijks-, de provinciale en de gemeentelijke belastingen van 1841 tot 1940”, Maandschrift C.B.S. Jg. 37 (1942) blz. 750.

1946	8.000	millioen	gld.
1947	9.400	"	"
1948	9.700	"	"
1949	10.000	"	"

Drukt men nu de subsidies uit in procenten van het verbruik, dan resulteren de volgende cijfers:

1915	0 pCt	1946	5 pCt
1916	1 "	1947	7 "
1917	4 "	1948	6 "
1918	7 "	1949	4 "
1919	6 "		
1920	1 "		

De thans gegeven subsidies blijken dus dezelfde orde van grootte te hebben als die van dertig jaren geleden.

Deze conclusie geeft allermint een volledig beeld van het sociale effect, dat de subsidies in beide perioden hebben gehad. In wezen betekenen de subsidies een verschuiving van koopkracht van de belastingbetalers en de geldschietters van de Staat naar de brede massa der consumenten. Door het toepassen van kwaliteitsdiscriminatie („uitwijk"-principe) kan men deze verschuiving nog directer aan de minstbedeelden doen toekomen; deze methode werd in en na de vorige oorlog waarschijnlijk in sterkere mate toegepast dan thans. Om nu nauwkeurig de invloed der subsidies te kunnen ramen, zou men moeten beschikken over een vloed van gegevens over inkomensverdelingen en verbruiksgewoonten, welke zeker niet thans en ook niet binnen afzienbare tijd ter beschikking staan.

Wel is aan de eerder geciteerde berekeningen te ontlezen, dat het aandeel van de lonen in het nationale inkomen voor de jaren 1915-1917 ongeveer 35 pCt bedroeg, voor 1918 en 1919 40 pCt en voor 1920 50 pCt. Voor 1946 wordt dit percentage op 54 gesteld⁵⁾. In aanmerking nemende, dat dertig jaren geleden ook de sociale voorzieningen voor invaliden, ouden van dagen e.d. nog lang niet de huidige omvang hadden, hoewel deze lieden toch in bij benadering dezelfde verhoudingen in de bevolking moeten zijn voorgekomen, kan dus wel worden aangenomen, dat de inkomensongelijkheid in de vorige oorlog groter⁶⁾, de sociale werking der subsidies dus sterker was dan thans.

's-Gravenhage.

J. SANDEE.

⁵⁾ In no. 4 van de Jaargang 1948 van Statistische en Econometrische Onderzoekingen.

⁶⁾ Statistisch Bulletin, Jg. 1948, no. 103.

⁷⁾ Voor 1920 volgt deze conclusie ook uit het artikel „Een statistisch onderzoek naar de veranderingen in de ongelijkheid van de inkomensverdeling", Statistische en Econometrische Onderzoekingen, N.R., Jg. 1. (1946) blz. 55, of Maandschrift C.B.S. Jg. 41 (1946) blz. 838.

FINANCIËLE PERSPECTIEVEN VAN HET ZIEKENFONDSWEZEN.

Het is moeilijk om over de financiële perspectieven van het ziekenfondswezen te schrijven, omdat het nog uitermate onzeker is, hoe de organisatorische ontwikkeling zal zijn. De gedachten hieromtrent in de verschillende groeperingen van belanghebbenden zijn nog allerminst scherp omlind, en zodra men tot concretisering van algemene afspraken probeert te komen, stuit men op allerlei meningsverschillen, vaak van principiële aard. Moet de komende ziekenfondsverzekering verplicht, vrijwillig of gemengd zijn? Is een geheel nieuwe opzet van de organisatie van het ziekenfondswezen nodig of kan de bestaande organisatie, zij het in vele onderdelen verbeterd, aan de toekomstige behoeften voldoen? Is het bestaande stelsel van verstrekkingen in beginsel voldoende of moeten de ziekenfondsen hun verzekerden meer gaan bieden? Zie daar slechts enkele van de vele vragen, welke beantwoording de financiële ontwikkeling zal beïnvloeden.

Rationalisatie en kostenbesparing.

De tendentie tot stijging van de kosten van het ziekenfondswezen zal zich ongetwijfeld doen blijven gevoelen. Een daling van het prijs- en loonpeil zou compenserend kunnen werken, doch dan zouden ook de inkomsten, althans van de verplichte verzekering, dalen. Maatregelen op het gebied van de preventieve gezondheidszorg kunnen belangrijke besparingen op de kosten van curatieve hulp tot gevolg hebben, doch pas op den duur. Er is dus dringende noodzaak om alle middelen tot rationalisatie en kostenbesparing systematisch te onderzoeken en toe te passen.

Het huidige systeem van financiering van de verplichte en, in zekere mate, ook van de vrijwillige verzekering door middel van een centrale kas, houdt ontegenzeggelijk het gevaar in, dat de ziekenfondsen op den duur gaan verslappen in hun streven naar een zo zuinig mogelijke exploitatie. (Men zou hier een vergelijking met noodlijdende gemeenten kunnen maken). Het is dus van belang, om een financieringssysteem in te voeren, dat de fondsen enig direct belang bij een zuinig beheer geeft. Te denken is bijv. aan een zekere mate van vrije beschikking over overschotten, voor zover deze als vrucht van zuinig beheer kunnen worden aangemerkt. Weliswaar zijn door de landelijke regeling van tal van onderwerpen¹⁾ de plaatselijke mogelijkheden tot bezuiniging belangrijk verminderd, doch bijv. ten aanzien van de doeltreffende controle op ziekenhuisverpleging, van geneesmiddelenvoorziening (tegenaan van verspilling), rationele regeling van het ziekenvervoer door combinatie van ritten, verbeterde indeling van bodenvrijken enz. zijn die plaatselijke mogelijkheden nog van grote betekenis.

Ook door voortgezette concentratie van ziekenfondsen zijn bezuinigingen mogelijk. Een aantal ziekenfondsen is te klein om in het huidige ziekenfondsbestel, dat veel hogere administratieve eisen stelt dan vroeger het geval was, naar behoren te kunnen meedoen. Voorts is de toestand zo, dat in de meeste gemeenten twee of meer ziekenfondsen naast en door elkaar werken. De drie grootste steden tellen ieder zelfs meer dan tien ziekenfondsen. Onderlinge concurrentie mag tot op zekere hoogte heilzaam zijn, in het ziekenfondswezen overtreffen de nadelen de voordelen. Men denke slechts aan de ziekenfondsboden, die in de steden door elkaar krioelen als melkboeren en broodbezorgers, in strijd met alle eisen van een rationele bedrijfsvoering.

Het teveel aan ziekenfondsen heeft historische gronden. Het Nederlandse ziekenfondsbestel vertoont alle eigenaardigheden, goede en slechte, van het Nederlandse karakter. In taaie volharding heeft men bewonderenswaardig werk gedaan, ook in de ziekenfondsen; men heeft een stevige grondslag gelegd, waarvan ook de verplichte verzekering heeft geprofiteerd, maar richtingsstrijd, belangentegenstellingen en groepsvorming speelden voorheen een grote rol en doen dit in zekere mate nog. Zodoende zijn er nog steeds „Maatschappijfondsen" (organisatorisch samenhangende met de Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst); „onderlinge fondsen" (opgericht door verzekerden en geheel of in meerderheid door deze bestuurd), speciale Rooms-Katholieke onderlinge fondsen, ondernemingsfondsen (voor het personeel van een onderneming of groep van ondernemingen); directiefondsen (particuliere winstbeogende ondernemingen, meestal samenhangende met andere ondernemingen in het verzekeringsbedrijf²⁾)

¹⁾ Bijv. de honoraria van alle belangrijke groepen van medewerkers; de salarissen van boden en kantoorpersoneel (waarvoor een C.A.O. is tot stand gekomen); de tandheelkundige controle, (waarvoor het Tandheelkundig Controle-Instituut is opgericht); de zorg voor de betaling der bijdragen in de kosten van sanatoriumverpleging (voor het overgrote deel in handen gelgd van de Stichting Nederlandse Sanatorium-Verzekering).

²⁾ Ter voorkoming van misverstand worde opgemerkt, dat de verplichte verzekering geen winstmogelijkheden biedt; uit het Vereenigingsfonds wordt niet meer uitgekeerd dan nodig is ter dekking van de werkelijke kosten (een redelijke beloning voor leidende arbeid hierbij inbegrepen). De vrijwillige verzekering heeft in het verleden wel winsten afgeworpen; bij de thans geldende regeling is winst ook voor deze afdeling uitgesloten.

enz. Er zijn tal van fondsen met zuiver plaatselijk karakter; andere bestrijken een streek of provincie, dan wel, door middel van afdelingen of rayons, een aantal plaatsen of streken. Tussen de bestaande toestand en de toestand, die velen als ideaal voor ogen zweeft, te weten een logische indeling van het land met één fonds per district — en dit fonds dan in de toekomst wellicht administratief gekoppeld aan een administratiekantoor van de sociale verzekering — ligt een grote afstand. Laat men echter niet vergeten, dat in het huidige ziekenfondswezen, hoe zeer dit zich ook in semi-ambtelijke richting ontwikkelt, nog zeer veel bestuurswerk belangeloos en met grote liefde wordt gedaan. De betekenis hiervan is moeilijk op geld waardeerbaar, maar compenseert ongetwijfeld nog heel wat gebreken in de organisatie.

Het is ook reeds gebleken, dat niet elke concentratie besparingen oplevert. Zeer grote fondsen leveren ook hun typische moeilijkheden op. Elk geval van concentratie moet daarom op eigen mérites worden bezien.

Een zeer belangrijke vereenvoudiging in de administratie der ziekenfondsen zou ontstaan, indien het huidige dualistische systeem — verplichte naast vrijwillige verzekering — door een uniform systeem werd vervangen. Het aantal overgangen van de ene naar de andere verzekering immers is enorm groot, met alle administratieve moeilijkheden van dien. Bovendien gaat er heel wat premie voor de vrijwillige verzekering verloren, doordat vele overschrijvingen van de verplichte naar de vrijwillige verzekering te laat geschieden.

De kans op een volledige verplichte verzekering schijnt voorshands niet groot; de bekende moeilijkheden van een verplichte verzekering voor kleine zelfstandigen doemen ook hier op. Een geheel vrijwillige verzekering is technisch zeer eenvoudig; de verzekering zou dan echter een aantal arbeiders verliezen, die thans door de inhouding van de ziekenfondspremie op het loon worden gebonden. Wellicht zou het aantal weglopers bij invoering van een totaal vrijwillige verzekering meevallen; de gemiddelde Nederlandse arbeider is zeker van de noodzaak van een ziekenfondsverzekering overtuigd. Maar, tot het huidige systeem van verplichte verzekering behoort ook de premieheffing in een percentage van het loon en deze is in een vrijwillige verzekering moeilijk te handhaven. En evenzeer behoort tot het huidige stelsel de betaling van de helft van de premie door de werkgever; ook deze is in een vrijwillige verzekering niet gemakkelijk in te voegen. Al met al schijnt het nog zeer de vraag, of een uniform systeem mogelijk is. Het schijnt wel mogelijk om, met behoud van een zeker dualisme, de bezwaren daarvan belangrijk te reduceren, indien een zogenaamde eenheidspremie zou worden ingevoerd voor verplicht- en vrijwillig-verzekerden, m.a.w. indien voor de verplichte verzekering de premiebetaling naar evenredigheid van het loon zou worden losgelaten (althans voor het werknemersaandeel). Het zou te ver voeren om hier op de techniek van een dergelijk stelsel in te gaan. Dat er ook ernstige bezwaren tegen een eenheidspremie bestaan, behoeft geen betoog; de ontwikkeling van de vrijwillige verzekering heeft dit duidelijk genoeg gedemonstreerd.

Perspectieven der vrijwillige verzekering.

Voor de vrijwillige verzekering zullen, zoals uit het voorgaande is gebleken, in de loop van dit jaar nadere voorzieningen moeten worden getroffen, wil men niet bij de aanvang van 1950 voor de noodzaak van een nieuwe premieverhoging staan. In welke richting de oplossing van dit probleem zal worden gezocht, is nog moeilijk te zeggen. Denkbaar is, dat een aantal groepen van personen overgaan naar de verplichte verzekering, bijv. de ambtenaren, de personen met invaliditeits- en ongevalsrenten, de ouden van dagen, die gelden uit overheidskassen ontvangen, de studerende kinderen van 16 tot en met 20 jaar, behorende tot gezinnen van verplicht-verzekerden, de gebrekkige kinderen behorende tot zulke gezinnen. De overblijvende

vrijwillige verzekering zal echter naar schatting altijd nog meer dan 1 miljoen zielen omvatten, ook als alle bovengenoemde groepen aan haar worden onttrokken. En ook onder dit gedeelte zullen vele weinig-draagkrachtigen zijn. Zal voor deze personen financiële medewerking van de Overheid mogelijk zijn, hetzij in de vorm van algemene bijdragen of in de vorm van bijdragen in de premien in individuele gevallen? Momenteel is hierover nog niets meer te zeggen, dan dat een aantal gemeentebesturen ten behoeve van armlastigen of van personen, die armlastig dreigen te worden, bijspringt. Deze vorm van sociale bijstand verdient meer aandacht dan zij tot dusverre heeft onderhouden.

Ook indien de na reorganisatie overgebleven vrijwillig-verzekerden de volle benodigde premie zouden kunnen opbrengen, zou het probleem van de vrijwillige verzekering nog niet volledig zijn opgelost. Indien men de afdeling vrijwillige verzekering van elk ziekenfonds afzonderlijk weer „self-supporting” zou willen maken, zou men, wegens de verschillen in kostenpeil en kindertal, de fondsen moeten toestaan om ieder voor zich of de hoogte van de premie of de omvang van de verstrekingen te regelen. Met de sinds begin 1947 bestaande uniformiteit, welke van alle zijden is toegejuicht, zou het dan dus weer afgelopen zijn. En ook de thans geldende regel, dat overgang van de verplichte naar de vrijwillige verzekering steeds zonder wachttijden of beperkingen mogelijk is, zou moeilijk zijn te handhaven. Wil men een dergelijke ongewenste terugval naar oude toestanden voorkomen, dan zal in elk geval een landelijke „verevening” tussen de afdelingen vrijwillige verzekering van alle ziekenfondsen nodig zijn, waartoe een centrale kas zou moeten worden ingesteld, welke — indien geen andere geldmiddelen aanwezig mochten zijn — over een bepaald percentage van alle premie-inkomsten zou moeten beschikken.

Medische verzorging van niet-ziekenfondsleden.

Enkele opmerkingen tenslotte over de medische verzorging van niet-ziekenfondsleden. De uniforme loon-, resp. inkomstengrens van f 3.750 houdt of stelt een aantal personen buiten de ziekenfondsen, die zeer moeilijk zelf het risico van hun medische verzorging kunnen dragen. Een huisvader met 4.000 gulden inkomen en een aantal kleine kinderen behoort in deze tijd nog niet tot de welgestelden. Nu zijn er wel tal van ondernemingen, die zich bezighouden met de verzekering van ziektekosten en de sociale functie van deze instellingen moet zeker niet onderschat worden, maar in alle behoeften voorzien zij ongetwijfeld niet en kunnen zij ook niet voorzien. Er zijn op dit gebied, naast minder betrouwbare instellingen, een aantal volkomen bonafide ondernemingen, die correct en té goeder trouw haar verplichtingen nakomen. Maar welke onderneming aanvaardt de bovenbedoelde huisvader als verzekerde, als hij bijv. tot zijn 45e jaar verplicht-verzekerd was en dan, door loonsverhoging, niet langer in het ziekenfonds kan blijven, terwijl hij of zijn vrouw lijdende is aan een ernstige kwaal? Dit is geen theoretisch geval, het is helaas aan de orde van de dag. En daarnaast zijn er tal van personen, die voor de betrekkelijk hoge premien van een ziektekostenverzekering terugschrikken. Men kan gevoeligelijk zeggen, dat de groep van personen met inkomens van f 3.750 tot f 6.000 's jaars, wat de medische verzorging betreft, het moeilijker heeft dan de personen met de lagere inkomens. Doch juist voor deze personen met hogere inkomens kunnen misschien de reeds lang bestaande verenigingen voor verzekering van ziekenhuisverpleging nieuwe betekenis krijgen, althans voor de dekking van de zgn. zwaardere risico's (ziekenhuis- en sanatoriumverpleging met bijkomende kosten van specialistische hulp enz.). Het aantal van deze instellingen, welke vaak een onderling en een plaatselijk karakter dragen, is zeer groot. Voorheen was het vaak zo, dat de ziekenfondsen geen ziekenhuis-kosten betaalden; er was dan een werkverdeling tussen de

twee soorten van instellingen. Thans hebben bijna alle ziekenfondsen onder hun verstrekkingen ook ziekenhuisverpleging opgenomen (meestal alleen voor hun gewone verzekerden, soms ook voor personen, die uitsluitend een verzekering voor ziekenhuisverpleging kunnen of willen nemen), met het gevolg, dat het aantal leden van de verenigingen voor ziekenhuisverpleging sterk is gedaald en vele van die verenigingen wankel komen te staan of reeds zijn verdwenen. Zij voelen zich het slachtoffer van de stormachtige ontwikkeling der laatste jaren en dit is ook wel het geval. Doch anderzijds moet worden gezegd, dat de verenigingen niet tijdig de bakens hebben verzet, toen het getij verliep. De afbrokkeling van het ledental had moeten leiden tot concentratie, te meer daar ook de hier bedoelde verenigingen de stijging van de kosten der medische verzorging ondervinden. Er is inderdaad een en ander in de richting van concentratie gedaan en er bestaan zelfs landelijke verenigingen voor ziekenhuisverpleging, doch zeer vele plaatselijke instellingen zijn op zich zelf blijven staan. Bovendien blijft, ook bij concentratie, het bezwaar gelden, dat een afzonderlijk administratief incasso-apparaat, hetwelk slechts voor een onderdeel der medische verzorging werkt, noodwendig duur moet zijn in verhouding tot de premie-inkomsten. Een volledige samenvoeging van de verenigingen voor verzekering van ziekenhuisverpleging met de ziekenfondsen (waardoor dus alle ziekenfondsen de zorg voor een categorie van personen op zich zouden nemen, welke niet tot de gewone ziekenfondsleden behoort) zou administratief waarschijnlijk gunstig werken, doch, maatschappelijk gezien, nadelen hebben; ook in de genoemde verenigingen wordt nog steeds heel wat sociaal werk belangeloos en met toewijding verricht en het zou te betreuren zijn, indien hieraan een einde zou komen. Een rationele en aantrekkelijke oplossing, die hier en daar reeds wordt nagestreefd, is de nauwe samenwerking tussen ziekenfondsen en verenigingen voor ziekenhuisverpleging in dier voege, dat het ziekenfonds de incasso en de administratie voor de vereniging voor ziekenhuisverpleging verzorgt tegen een lage vergoeding en dat de vereniging voor ziekenhuisverpleging (die haar eigen bestuur houdt en zelf over premien, verstrekkingen en andere beleidskwesties beslist) daartegenover zich verplicht om alle personen, die als verzekerden van het ziekenfonds moeten afvloeien, zonder beperkingen over te nemen. Aldus zijn beide instellingen gebaat en de verzekerden het meest. Doch een dergelijke samenwerking komt helaas nog maar sporadisch voor.

De Ziekenfondsraad is zijn werkzaamheden pas begonnen en vindt een reeks van problemen op zijn weg. Vele van die problemen zullen zeer moeilijk op te lossen zijn. Maar het werk is de volle inspanning waard. In het ziekenfondswezen heeft Nederland reeds thans, bij alle gebreken, een apparaat, dat van de grootste betekenis is voor de gezondheidszorg, en bij verdere uitbouw en verbetering zal het de vergelijking met elk buitenlands stelsel van gezondheidszorg glansrijk kunnen buitenstaan.

Amsterdam.

J. DE WIT.

**VERDRAG
TUSSEN NEDERLAND EN ENGELAND TOT
VERMIJDING VAN DUBBELE BELASTING
NAAR HET INKOMEN.**

Op 15 October 1948 is te Londen het hierboven omschreven verdrag getekend. Hier te lande is het nog niet gepubliceerd, maar men kan inzage er van nemen ten kantore van de inspecteurs der belastingen. In Londen echter werd het bekend gemaakt onder Nr Cmd 7555, verschenen bij „His Majesty's Stationery Office”.

Het verdrag moet in Nederland bij de wet bekrachtigd

worden; het terzake dienend wetsontwerp is nog niet ingediend, doch de datum van in werking treding is hiervan niet afhankelijk. Zodra het verdrag is bekrachtigd, zal het met terugwerkende kracht in Engeland tot 6 April 1948 en in Nederland tot 1 Januari 1948 in werking treden.

Wij zetten ons tot enige beschouwingen over de belangrijkste artikelen van dit verdrag.

Dividenden.

Bezien we eerst het punt, waarvoor zoal niet de grootste, dan toch de meest verspreide belangstelling bestaat, n.l. *de dividenden*. Engelse maatschappijen zijn onder de geldende wetgeving onderworpen aan een „profits-tax”, welke in karakter gelijk kan worden gesteld met de Nederlandse vennootschapsbelasting (zij het dat zij een zakelijk karakter heeft, zodat zij bij de bepaling der winst voor andere belastingdoeleinden, met name voor de „income-tax”, in mindering mag worden gebracht). Het tarief van deze belasting bedraagt 25 pCt, doch wordt voor het niet-uitgedeelde gedeelte der winst teruggebracht tot 10 pCt. Naast deze belasting is de maatschappij over haar winst onderworpen aan de „income-tax” naar „normal-rate” (45 pCt); deze belasting is echter van een geheel ander karakter dan onze vennootschapsbelasting, want door de betaling daarvan wordt de „income-tax” naar „normal-rate” van de aandeelhouder gerekend te zijn gekweten. De maatschappijen plegen dan ook het dividend bruto te berekenen, d.w.z. op basis van de winst na aftrek van „profits-tax” en keren dan dit dividend uit onder aftrek van 45 pCt „income-tax”. Daarmede is de aandeelhouder er echter niet, want de Engelse „income-tax” voor natuurlijke personen is gesplitst in de „income-tax” naar „normal-rate” en een „sur-tax” op progressieve basis, waaraan echter alleen de personen met een inkomen van £ 2.000 en meer zijn onderworpen.

Als de aandeelhouder nu in Nederland woont, komt vervolgens de Nederlandse fiscus aan de beurt. De aandeelhouder moet zijn Engelse dividenden onder zijn Nederlands inkomen aangeven. De „sur-tax”, die ongetwijfeld een volkomen persoonlijk karakter heeft, komt in ieder geval niet voor aftrek van het bruto inkomen in aanmerking. Ten aanzien van de „income-tax” naar „normal-rate” is verschil van opvatting mogelijk. Op grond van het feit, dat de „normal-rate” van de maatschappij wordt geheven, zijn wij — in overeenstemming met de heersende door de minister gesanctioneerde praktijkopvatting — van mening, dat alleen het netto percentage in de aangifte moet worden begrepen. (Aan de hand van de jurisprudentie van de H.R. zou men echter dienen vol te houden, dat ook de „income-tax” naar „normal-rate” een persoonlijke belasting is, die niet in mindering mag worden gebracht).

Nemen we aan, dat een Engelse maatschappij, die haar winst ten volle uitdeelt, vóór belastingen, per aandeel een winst maakt van

.....	100
dan gaat daar af voor „profits-tax”	25
dividend	75
„income-tax at normal-rate” 45 pCt	33,75

blijft onderworpen aan Nederlandse Ink. Bel. 41,25

Bovendien betaalt de aandeelhouder „sur-tax” over 75, indien zijn Engels inkomen meer dan £ 2.000 per jaar bedraagt.

Zelfs indien de aandeelhouder Nederlander is of meer dan 5 jaar in Nederland woont, zodat er, in het algemeen gesproken, aanleiding bestaat tot voorkoming van dubbele belasting, komt hierin geen verandering, omdat de Nederlandse wetgeving geen maatregel tot voorkoming van dubbele belasting met betrekking tot dividenden kent.

Welke verandering brengt hierin nu het verdrag? In de eerste plaats geldt hier artikel VI, lid 1: „Dividenden betaald door een maatschappij, gevestigd in het ene gebied, aan een inwoner van het andere gebied, die te dier zake onderworpen is aan belasting in dat andere gebied en die

in het eerstgenoemde gebied niet een bedrijf uitoefent door middel van een aldaar gevestigde vaste inrichting, zullen in het eerstgenoemde gebied zijn vrijgesteld van elke belasting, die geheven wordt terzake van dividenden naast de belasting, die geheven wordt terzake van de voordelen of inkomsten van de maatschappij". Aan deze bepaling zal dus de Engelse belastingheffing moeten worden getoetst. De vraag is dus: welke is de belasting, die terzake van de dividenden geheven wordt, naast de belasting, die van de winst der maatschappij geheven wordt?

De maatschappij betaalt over haar winst in ieder geval 10 pCt „profits-tax". Voor zover zij de winst echter uitdeelt, wordt die „profits-tax" 25 pCt; is deze extra 15 pCt misschien een dividendbelasting in de zin van artikel VI? Het antwoord in Engeland luidt ontkennend; de „profits-tax" kan niet worden gezien als een belasting van 10 pCt met 15 pCt dividendbelasting, maar als een winstbelasting van 25 pCt, die voor bepaalde — niet fiscale — doeleinden teruggebracht wordt tot 10 pCt ingeval van niet-uitdeling.

Is dan de van de aandeelhouder ingehouden 45 pCt misschien een dividendbelasting? Het is beweerd, doch — zulks naar aanleiding van andere belastingverdragen — in Engeland in rechte ontkend. De „income-tax" wordt van de maatschappij geheven, is dus in feite een winstbelasting, en de wijze, waarop deze ten laste van de aandeelhouder wordt gebracht, brengt daarin geen verandering.

Ziet de bepaling dan tenslotte op de „sur-tax"? Het is waarschijnlijk, in het bijzonder als men de bepaling vergelijkt met de corresponderende bepaling van het Engels-Amerikaanse belastingverdrag.

Afgezien dus van de mogelijkheid van latere invoering van een dividendbelasting in Engeland, heeft de bepaling alleen ten gevolge, dat de in Nederland woonachtige natuurlijke persoon met een Engels inkomen van meer dan £ 2.000 over zijn Engelse dividenden geen „sur-tax" behoeft te betalen, een mager resultaat voorwaar!

De Nederlandse belastingheffing toetsen we thans aan artikel XV, lid 2. Deze bepaling, die we hieronder uitgebreid bespreken, en waarvan we ook de tekst afdrucken, geeft de mogelijkheid en de wijze van voorkoming van dubbele belasting „voor zover zulks in overeenstemming is met de bepalingen van de Nederlandse wet". Nu geven echter de bepalingen van de Nederlandse wet geen mogelijkheid tot voorkoming van dubbele belasting met betrekking tot dividenden, zodat art. XV, lid 2, *t.a.v. dividenden* een dode letter is, althans zolang de Nederlandse wet niet wordt gewijzigd.

Bezien wij thans de omgekeerde figuur, de Nederlandse maatschappij, die dividenden naar Engeland uitdeelt. Stellen we ook hier de winst, die geheel wordt uitgedeeld weer per aandeel, vóór belastingen, op 100 terwijl wij de ondernemingsbelasting naar de grondslag „vermogen" verwaarlozen.

Gereserveerd wordt dan voor ondernemingsbelasting 12 terwijl wij aannemen, dat die belasting over het vorige boekjaar eveneens 12 bedroeg.

Vennootschapsbelasting 33 $\frac{1}{3}$ pCt	29,3
Dividend	58,7
Dividendbelasting 15 pCt	8,8
Netto in Engeland ontvangen	49,9
„income-tax at normal-rate" 45 pCt	22,5
te ontvangen	27,4

waaruit eventueel nog te betalen „sur-tax".

T.a.v. de Nederlandse belasting geldt nu weer art. VI hierboven afgedrukt; dit geeft tot geen vraagstukken aanleiding; het is duidelijk, dat de heffing van de 15 pCt dividendbelasting achterwege blijft.

Het vraagstuk van de Engelse belasting is meer interessant. Art. XV, lid 1, geeft in Engeland een zgn. „tax-credit" voor de Nederlandse belasting, rechtstreeks of

door inhouding aan de bron over de in Engeland belastbare inkomensbestanddelen voldaan. Het is op het ogenblik communis opinio, dat met betrekking tot dividenden hieronder alleen de Nederlandse dividendbelasting kan worden verstaan, d.w.z. dat deze dividendbelasting van dividenden alleen uitwerking kan hebben voor dividenden op aandelen, die tot het Nederlandse bedrijf van een Engelse maatschappij of Engels „resident" behoren, omdat anders volgens art. VI heffing van de dividendbelasting in Nederland achterwege blijft.

Añders wordt het geval als het de verhouding Engelse moeder- tegenover Nederlandse dochtermaatschappij betreft. Het tweede gedeelte van art. XV, lid 1, bepaalt toch: „Indien bedoelde inkomsten dividend zijn, betaald door een maatschappij gevestigd in Nederland aan een maatschappij gevestigd in het Verenigd Koninkrijk, die middellijk of onmiddellijk niet minder dan de helft van het gehele stemrecht in de eerste maatschappij beheerst, zal bij de verrekening, naast enige Nederlandse belasting, die terzake van het dividend verschuldigd mocht zijn, rekening worden gehouden met de Nederlandse belasting door de eerstbedoelde maatschappij verschuldigd met betrekking tot haar winsten".

Merkwaardig is, dat de Engelse praktijk bij de toepassing van dit lid ook de verdragen met andere landen in rekening zal brengen. Wellicht maken wij dit het duidelijkst door een voorbeeld:

Stel, dat de netto winst van een Nederlandse maatschappij (waarvan de aandelen in handen van een Engelse maatschappij zijn, terwijl zij zelf filialen heeft in de Verenigde Staten van Noord-Amerika en in een land, dat geen belastingverdrag met Engeland heeft), vóór belastingen, bedraagt	100
de helft van de winst werd gemaakt in U.S.A. en is daar onderworpen aan een belasting van 40 pCt, wat voor de helft uitmaakt	20
één vierde van de winst werd in Nederland gemaakt, en is onderworpen aan Nederlandse belasting van stel 42 pCt, wat voor het één vierde uitmaakt	10,5
Met de belasting van het andere filiaal wordt geen rekening gehouden.	
Totale belasting	30,5
Blijft beschikbaar voor dividend in Engeland	69,5
Voor de belasting in Engeland wordt het dividend gesteld op bruto 100.	
„income-tax" naar „normal-rate" is	45
„Tax-credit" de boven berekende belasting in Amerika en Nederland (echter nimmer hoger dan 45)	30,5
zodat de in Engeland te betalen belasting bedraagt	14,5

En het netto rendement 55,0

(Vermeldenswaardig is, dat — vóór het belastingverdrag gepubliceerd was — in Engeland de verwachting was, dat deze methode voor alle dividenden zou gelden en dus niet alleen voor de holdings en dat deze verwachting tot merkwaardige speculaties op de beurs aanleiding gaf).

Bedrijfsinkomsten.

Bezien wij thans nog enkele andere inkomensbestanddelen, in de eerste plaats *bedrijfsinkomsten*. De belasting hierover wordt toegewezen aan het land, waar de ondernemer woont, tenzij het bedrijf in het andere land wordt uitgeoefend door middel van een vaste inrichting. Is zulk een vaste inrichting aanwezig, dan is de winst, die aan die vaste inrichting kan worden toegerekend (berekend, alsof die inrichting een onafhankelijke onderneming — dealing at arm's length — ware), belastbaar in het land, waar de inrichting is gelegen (art. III). In het andere land wordt dan heffing van dubbele belasting voorkomen vol-

gens artikel XV. Stel, dat een Engelse onderneming een filiaal in Nederland heeft, dan is de winst van het Nederlandse filiaal in Nederland belastbaar met inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting. Art. XV bepaalt dan „Met inachtneming van de bepalingen van de wet van het Verenigd Koninkrijk betreffende het toestaan van verrekening, met de belasting van het Verenigd Koninkrijk, van belasting te betalen in een gebied buiten het Verenigd Koninkrijk, zal de Nederlandse belasting, welke hetzij rechtstreeks, hetzij door inhouding verschuldigd is, terzake van inkomsten uit bronnen in Nederland, worden geleden in mindering op de belasting van het Verenigd Koninkrijk, welke terzake van deze inkomsten moet worden betaald”. De Engelse belastingadministratie zal hier dus een „tax-credit” verlenen op analoge wijze zekend als hierboven voor dochtermaatschappijen is uiteengezet.

Heeft omgekeerd een Nederlandse maatschappij een filiaal met vaste inrichting in Engeland, dan wordt over de Engelse winst aldaar „income-tax” betaald en de voorkoming van dubbele belasting in Nederland wordt geregeld in art. XV, lid 2: „Voor zover zulks in overeenstemming is met de bepaling van de Nederlandse wet, zal de belasting van het Verenigd Koninkrijk, welke hetzij rechtstreeks, hetzij door inhouding verschuldigd is terzake van inkomsten uit bronnen in het Verenigd Koninkrijk, worden geleden in mindering op de Nederlandse belasting, welke terzake van deze inkomsten moet worden betaald, met dien verstande, dat voor de uitvoering van dit lid en van de bovenbedoelde bepalingen van de Nederlandse wet, de Nederlandse belasting, welke met betrekking tot bedoelde inkomsten verschuldigd is (voordat enige aftrek wordt toegestaan) geacht zal worden gelijk te zijn aan het bedrag, dat tot de Nederlandse belasting welke door de persoon die recht heeft op bedoelde inkomsten over zijn gehele inkomen verschuldigd is (voordat enige aftrek wordt toegestaan), in dezelfde verhouding staat als bedoelde inkomsten staan tot zijn gehele inkomen, dat onderworpen is aan Nederlandse belasting, en dat de aftrek het aldus overblijvende bedrag niet zal gaan”.

Overduidelijk is ook deze bepaling zeer niet. Men zal haar o.i. zo dienen op te vatten, dat volgens de Nederlandse nationale regeling de betreffende inkomensbestanddelen in beginsel in aanmerking moeten kunnen komen voor voorkoming van dubbele belasting (opgesomd in art. 1, letter a t/m k van de resolutie van de Minister van Financiën van 10 September 1941, St.Crt 12 November 1941, no. 221), doch dat het voor Engelse inkomensbestanddelen niet langer een vereiste is, dat de genietter Nederlander is of vijf jaren hier te lande woont, terwijl de over de Engelse inkomensbestanddelen verschuldigde Nederlandse belasting naar evenredigheid tot het totale inkomen zal worden berekend en niet — als tot dusver — als het laagst belaste gedeelte wordt beschouwd.

Stel, dat een in Nederland wonend natuurlijk persoon in zijn bedrijf in Engeland een winst heeft van f 10.000 en in zijn bedrijf in Nederland f 15.000 winst heeft. In Engeland betaalt hij dan f 4.500 belasting; in Nederland is de positie aldus (zie staatje bovenaan volgende kolom):

In afwijking van het hierboven gezegde zijn *winsten uit exploitatie van schepen en luchtvaartuigen* niet belastbaar in het land, waar de exploitant niet woont of gevestigd is, ook al heeft hij daar een vaste inrichting.

Andere inkomensbestanddelen.

Ten aanzien van *opbrengst van dienstbetrekking of van beroep* door een bewoner van het ene land uitgeoefend in het andere land, geldt mutatis mutandis hetgeen hierboven van de opbrengst van een door middel van een vaste inrichting uitgeoefend bedrijf is gezegd. Echter blijven voor bewoners van het ene land de navolgende opbrengsten in het andere land onbelast:

de beloning van een hoogleraar of andere docent voor het geven van onderwijs aan een universiteit, hogeschool

	I Tegenwoordige toestand		II Onder het Verdrag
	a. Als de genietter Nederlander is of 5 j. aldaar woont	b. In andere gevallen	
Totale winst f 25.000.			
Waarvan aan belasting .	9.657,—	9.657,—	9.657,—
Aftrek ter voorkoming van dubbele belasting:			
In geval Ia de belasting verschuldigd van f 10.000	2.483,—		
In geval Ib		nihil	
In geval II de in Engeland betaalde belasting ad ¹ f 4.500, doch niet meer dan ¹⁰ / ₂₅ van de Nederlandse belasting			3.862,80
Per saldo in Nederland verschuldigd	7.174,—	9.657,—	5.794,20

of andere onderwijsinstelling gedurende een tijdelijk verblijf van niet meer dan twee jaren;
uitkering voor onderhoud, onderwijs en opleiding aan een student, volontair of „trainee”, gedaan door bewoners van het land van herkomst van de betrokkene, in geval van onderwijs of opleiding gedurende de gehele dag;
winst of beloning van iemand, die niet meer dan 183 dagen per belastingjaar in het land, waar hij geen inwoner is, verblijft houdt, aldaar de diensten verricht voor of ten behoeve van een inwoner van het land, waar hij zelf woont, mits deze winst of beloning in het land van inwoning belastbaar is.

Voorts zijn in het land van herkomst belastbaar *opbrengst van onroerend goed, interest van hypothecaire vorderingen en royalties uit de exploitatie van mijnen, groeven en andere natuurlijke hulpbronnen*, terwijl de genietters der inkomsten in het andere land zich op art. XV kunnen beroepen voor de voorkoming van dubbele belasting, op de wijze, zoals hiervoor voor bedrijfswinsten is uiteengezet.

Interest van niet-hypothecaire vorderingen, royalties en particuliere pensioenen en lijfrenten zijn alleen belastbaar in het land, waar de genietter woont, en dus niet in het andere land, als ze daar worden uitbetaald.

Tenslotte vermelden wij nog, dat in het algemeen de *salarissen en pensioenen uitbetaald door de Staat* of door fondsen door de Staat ingesteld, in die Staat belastbaar zijn, onverschillig, waar de genietter woont.

Tot zover de materieelrechtelijke bepalingen. Het verdrag houdt dan verder bepalingen in omtrent wederzijdse hulpverlening bij aanslagregeling, doch een bespreking daarvan schijnt niet lonend, zolang de uitvoeringsvoorwaarden niet bekend zijn.

Rotterdam.

Mr A. J. VAN SOEST.

INGEZONDEN STUK.

BEHANDELING VAN DUITSE MERKEN BIJ HET TOEKOMSTIGE VREDESVERDRAG.

Mr M. Oppenheimer te 's-Gravenhage schrijft ons:

De in het nummer van 15 December jl. onder bovenstaande titel opgenomen bijdrage van Ir E. Hijmans te Eindhoven bevat o.a. de volgende passage: „Het doorslaggevende argument der voorstanders (van teruggave der merkenrechten aan de oorspronkelijke Duitse gerechtigden) was, dat, nu de algemene politiek der Westerse geallieerden medebracht de herleving van Duitsland in economische

zin met alle middelen te bevorderen, het daarvoor noodzakelijk was de Duitsers het gebruik hunner merken terug te geven".

In deze argumentatie, waarbij, naar Ir Hijmans zegt, het bestuur der Nederlandse Organisatie zich tenslotte heeft gemeend te moeten aansluiten, ontmoet men dezelfde generalisatie, die op dit gebied reeds velen tot in werkelijkheid niet-noodzakelijke conclusies heeft geleid.

Indien men het handelsverkeer met Duitsland weder wenst te bevorderen, kan het toestaan van de vrije verhandeling onder het oude merk van de betreffende artikelen daarbij één der passende middelen zijn. Doch geenszins alle artikelen, waarop hier te lande merkenrechten van Duitsers rusten, worden hier weder geïmporteerd of zullen binnen afzienbare tijd worden geïmporteerd. Uit diverse hoofden zullen Duitse merkenrechten hier te lande door de vroegere gerechtigden voor langere tijd niet meer worden gebruikt. Waarom de wenselijkheid van herleving van de handel met Duitsland de teruggave ook van deze merken „noodzakelijk” zou maken, valt niet in te zien.

Moties van congressen als dat van de Internationale Kamer van Koophandel plegen door haar algemeenheid te lijden aan zekere vergroving van het onderwerp, dat zij behandelen, en daardoor blij te geven van zekere ondeskundigheid.

Het is te hopen, dat, als straks inderdaad een internationale overeenkomst voor de Duitse merken tot stand mocht komen van de aard als Ir Hijmans verwacht, men bij de opstelling daarvan van fijner instrumenten gebruik zal maken en aan de regeling de differentiatie zal geven, die zij behoeft.

Of ons land zich bij een dergelijke overeenkomst wel in het algemeen zou behoren aan te sluiten, blijve hier onbesproken.

Naschrift.

Mr Oppenheimer is blijkbaar niet geheel op de hoogte met de organisatie en werkwijze der Internationale Kamer van Koophandel. De besluiten (geen „moties”) van deze instelling komen tot stand na nauwgezette studie en beraadslaging door commissies, wier deskundigheid zelfs Mr Oppenheimer niet zal ontkennen als hij zich de moeite wil nemen die te controleren.

(In het onderhavige geval noem ik slechts de namen St Ladas, Fernand-Jacq en Robert Burrell).

Indien Mr Oppenheimer tevens de volledige tekst van het besluit t.a.v. de Duitse merken had geraadpleegd (o.a. gepubliceerd in de „Propriété Industrielle” van Juni 1948, blz. 116), zou hij hebben bemerkt, dat zijn verwijt van „vergroving” geheel misplaatst is en op de zeker nodige differentiatie nadrukkelijk is gewezen.

IR E. HIJMANS.

AANTEKENING.

ENKELE ASPECTEN VAN DE RUSSISCHE LANDBOUW.

De Russische graanoogst van 1940 bedroeg 118 mln ton; dit was de grootste oogst in de agrarische geschiedenis van het land. Volgens Molotov¹⁾ zou de graanoogst van 1948 dit peil hebben overschreden. Zelfs indien dit een overdrijving is en genoemde oogst gelijk was aan die van 1940, betekent dit een opvallend sterk herstel, vooral daar, volgens Molotov, de bebouwde oppervlakte de vooroorlogse omvang nog niet heeft bereikt en het tijdens de oorlog ontstane verlies aan tractoren en landbouwwerktuigen nog niet is aangevuld.

De graanoogst bedroeg in de oorlogsjaren niet meer dan 50 à 70 mln ton; in 1944, toen het grootste deel der westelijke provincies weer heroverd was, bedroeg zij 70 mln ton. In 1946, het droogtejaar, bedroeg de oogst

voor het gehele land 60 à 70 mln ton, in 1947 ongeveer 100 mln ton (geen officiële cijfers, maar schattingen, gebaseerd op gegevens uit Russische economische periodieken). De recordhoogte van de oogst van het afgelopen jaar kan worden verklaard uit een combinatie van oorzaken. Na droogte vertoont de steppegrond een hoge vruchtbaarheid; de heruitrusting van de landbouw met nieuwe machines en kunstmeststoffen heeft goede voortgang gemaakt; voorts heeft het nieuwe systeem van „incentive wages” op agrarisch gebied, geïntroduceerd begin 1947, tot hogere productiviteit geleid.

Ondanks dit alles is de agrarische voortbrenging onvoldoende in verhouding tot de behoefte. De veeteelt en de zuivelproductie vertonen kennelijk niet een soortgelijke opleving, evenmin als de verbouw van industriële gewassen. De onbevredigende toestand van de veeteelt wordt weerspiegeld door de volgende cijfers (in miljoenen):

	Paar- den	Hoorn- vee	Schapen en geiten	Varkens
1929	34,6	67,1	147,0	20,4
1938	17,5	63,2	102,5	30,6
1943	8,8	31,0	61,0	7,6
1945	10,5	47,0	69,4	10,4
1950 (taakstelling)	15,3	65,3	121,5	31,2

Deze daling — als gevolg van de collectivisering en de oorlog — heeft de landbouw bijna geheel afhankelijk gemaakt, wat trekkracht betreft, van de „tractor stations” van de Staat. Vóór de collectivisering bedroeg de mechanische trekkracht slechts 4 pCt van de totale trekkracht van de Russische landbouw; dit percentage steeg tot 70 juist vóór de laatste oorlog.

Dierlijke trekkracht daalde van 96 tot 30 pCt. Belangrijker dan genoemde daling is het feit, dat de recordgraanoogst van 1940 (of van 1948) slechts ongeveer 50 pCt boven de Russische oogsten vóór de revolutie lag. Pas in het midden en einde der dertiger jaren werd de collectivisering geconsolideerd en werden de belangrijkste technische verbeteringen op agrarisch gebied doorgevoerd. In deze jaren nam de graanoogst met 50 pCt toe. De belangrijkste resultaten van de grote investeringen in de landbouw in die tijd werden echter pas in de veertiger jaren verwacht; de tweede helft van de veertiger jaren wordt inmiddels gebruikt om de gedurende de eerste helft van dit decennium geleden schade te herstellen, zodat de grote verwachtingen betreffende een radicale vooruitgang thans tot de vijftiger jaren zijn opgeschoven.

Uit recente publicaties blijkt, dat Rusland op agrarisch gebied maar ternauwernood aan mogelijke catastrophale gevolgen van de oorlog is ontsnapt. Zonder de (relatief matige) vooruitgang aan het einde der dertiger jaren zou de agrarische productie waarschijnlijk niet toereikend zijn geweest om de oorlog door te komen. Dank zij de toegenomen oogsten in de vooroorlogse jaren kon een voedselvoorraad worden aangelegd. Ongeveer $\frac{1}{3}$ van de oogst van 1940 (d.i. bijna 40 mln ton graan) werd door de Regering tot zich getrokken, hetzij in de vorm van belasting, hetzij d.m.v. aankoop. De regeringsvoorraden voor de voorziening van de steden bedroegen vóór de collectivisering 10 à 15 mln ton.

In de oorlogsjaren ging gemiddeld slechts 17 mln ton per jaar van de boeren naar de Overheid. In totaal werd gedurende de oorlog 68 mln ton graan door de Regering ingezameld, d.i., aldus N. Voznesensky, driemaal zoveel als de Tsaristische Regering verzamelde tijdens de eerste wereldoorlog. „But since the non-food producing population had also increased at least three times, the actual achievement of the Soviet government was, in relation to its increased needs, not over-impressive”, schrijft „The Economist”.

De ervaring, opgedaan in de oorlog en de droogte van 1946, is reeds voldoende om de Russische Regering ervan

¹⁾ Zie voor de bronnen, waaraan deze aantekening is ontleend, „E.-S.B.” van 2 Febr. jl., blz. 97, en van 9 Febr. jl., blz. 117.

doordrongen te doen zijn, dat uitbreiding van de agrarische voortbrenging zeer gewenst is. Ongeveer $\frac{1}{3}$ van alle collectieve boerderijen ligt in het steppegebied, waar de landbouw periodiek de nadelige invloed ondervindt van droogte en gronderosie. Dit verklaart het grote belang, dat de Russische Regering hecht aan het nog niet zo lang geleden opgestelde „long-term“-programma voor irrigatie en bebossing van de steppen; het plan is, tussen 1950 en 1960-65 ongeveer 15 mln acres te beplanten.

In de toekomst staat de agrarische politiek nog voor een grote moeilijkheid; het is nl. niet alleen noodzakelijk, dat de agrarische productie wordt uitgebreid, maar ook, dat de agrarische voortbrenging zover mogelijk naar het Oosten doordringt in verband met de nieuwe industriële centra, die in het Oosten zijn gelegen. Maar in hoeverre laat de natuur dit toe?

INTERNATIONALE NOTITIES.

DE BIZONALE EXPORT IN 1948.

De Bizonale export over het afgelopen jaar had een waarde van R.M. 1.817 mln of \$ 592 mln, hetgeen neerkomt op een stijging met 67 pCt ten opzichte van 1947. Alhoewel zich dus een aanzienlijke verbetering heeft voorgedaan, acht de „Wirtschafts- und Finanz-Zeitung“ van 11 Februari jl. deze export-opbrengst nog zeer onbevredigend.

Genoemd blad vergelijkt nl. deze uitvoer met die van 1936. In laatstgenoemd jaar bedroeg deze voor geheel Duitsland \$ 1.900 mln, waarvan volgens schatting minstens 60 pCt of ca \$ 1.100 mln kan worden toegerekend aan de gebieden, die nu de Bizone vormen. Rekening houdend met het feit, dat de koopkracht van de dollar sedertdien aanzienlijk is verminderd, komt genoemd blad tot de conclusie, dat, gerekend in prijzen van 1936, de export in 1948 slechts een waarde had van \$ 248 mln, d.w.z. 22,5 pCt van die van 1936. Daar inmiddels de bevolking met 26 pCt is toegenomen, betekent dit, dat per hoofd der bevolking slechts 18 pCt van de waarde van 1936 werd uitgevoerd. De door deze export mogelijk gemaakte invoer kon, daar de importprijzen van levensmiddelen en grondstoffen aanzienlijk zijn gestegen en de vrachttarieven van buitenlandse schepen een verdere vermindering der inkoopmogelijkheden betekenden, per hoofd der bevolking niet meer dan ca 15 pCt van de vooroorlogse invoer bedragen.

Ook de samenstelling van de uitvoer kan de goedkeuring van de „W.F.Z.“ moet wegdragen. De uitvoer van enkele niet-afgewerkte producten, w.o. weefsels, speelde nl. een te grote rol, en, hoe verheugend iedere export onder de huidige omstandigheden ook moge zijn, het is met het oog op volledige bezetting der industrie gewenst, dat de export van producten met een hogere bewerkingsgraad wordt opgevoerd. Slechts wanneer de Bizone er in slaagt de uitvoer van machines e.d. tot het vooroorlogse peil op te voeren, zal zij, aldus de „W.F.Z.“, een redelijke kans hebben het tweeledige doel, nl. volledige bezetting der industrie en het zo spoedig mogelijk zelf betalen der invoer, te bereiken.

DE GOUDPRIJS.

Nu de Zuid-Afrikaanse Reserve Bank heeft aangekondigd 100.000 ounces goud boven de officiële prijs te zullen verkopen, is de belangstelling voor de goudprijs opnieuw levendig geworden. „The Financial Times“ van 19 dezer wijst erop, dat genoemde hoeveelheid goud slechts klein is; meer en meer wint daarom de opvatting veld, dat de bedoeling van Zuid-Afrika vooral is om het Internationale Monetair Fonds attent te maken op de moeilijke situatie, welke voortvloeit uit het feit, dat de reële waarde van goud, uitgedrukt in andere goederen, slechts de helft van de vooroorlogse bedraagt. Wellicht zullen uit andere landen protesten komen, zodat het I. M. F. er daadwerkelijk toe

zal overgaan, de omstandigheden, waarin de goudproducerende landen verkeren, te verbeteren, zonder dat de bruikbaarheid van goud als middel tot saldering in het internationale betalingsverkeer wordt verkleind.

Een eenzijdige devaluatie van het Zuid-Afrikaanse pond, aldus het blad, zou voor de producenten daar te lande geen of slechts weinig voordeel betekenen. Wat zij nodig hebben, is, dat ook andere landen tot devaluatie hunner valuta t.o.v. het goud overgaan. De recente uitlatingen van John Snyder, de Amerikaanse Minister van Financiën, krijgen wellicht meer aandacht dan zij verdienen; toch rijst de vraag, of belangrijke gebeurtenissen misschien op komst zijn.

In haar 17e jaarverslag bleek de Bank voor Internationale Betalingen (die thans met de Bretton Woods-instellingen samenwerkt) op het standpunt te staan, dat een verhoging van de goudprijs, zolang er nog sprake is van een „sellers' market“ en zolang de goederenprijzen een tendentie tot stijgen vertonen, de haussesituatie onnodig zou versterken. „An expedient such as a uniform alteration in the price paid for gold should be used, if at all, in a really severe depression only“. Er is thans een kentering op de goederenmarkten; er is echter stellig nog geen sprake van een ernstige depressie. Het is evenwel te hopen, aldus het blad, dat het I. M. F. het vraagstuk spoedig en grondig ter hand zal nemen; zolang er personen zijn, die hun valuta niet vertrouwen, zal er altijd bereidheid bestaan om goud boven de officiële prijs te kopen, een feit, waaraan wetten en reglementen niets kunnen veranderen.

HET ENGELSE GRONDNOTENPLAN.

In April a.s. zal het eerste rapport betreffende het „Tanganyika Ground Nut Scheme“ worden gepubliceerd. Er is geen twijfel aan, aldus „The Investors' Chronicle“ van 19 dezer, dat dit een droevig document zal zijn, want de gekoesterde verwachtingen zijn in geen enkel opzicht in vervulling gegaan. Volgens het plan — de uitvoering begon in 1946 — zouden thans 600.000 acres in cultuur moeten zijn gebracht; tot nu toe is dit echter slechts met 25.000 acres het geval. De situatie is „chaotisch en hopeloos“; de zeer noodzakelijke uitbreiding van de havenfaciliteiten te Dar-es-Salaam en de aanleg van spoorwegen bijv. zullen nog veel tijd in beslag nemen. In een bepaald gedeelte van het ontginningsgebied vragen tractoren 40.000 ton dieselolie per week; de beschikbare tankauto's kunnen slechts 22.000 gallons bevatten en hebben een week nodig om opnieuw te kunnen aanvoeren; per week kan daar zodoende slechts $2\frac{1}{2}$ dag worden gewerkt. De zorg voor de employe's is verwaarloosd; het bericht, dat de aanbouw van permanente woningen nog zeker 3 jaar op zich zal moeten laten wachten, is een grote teleurstelling vooral voor de gezinnen. Er is groot gebrek aan water; een brood kost 1 shilling, en de schoolaccommodatie is gebrekkig (behalve in Kenya, waar de scholen vol zitten en dat 400 mijl verwijderd is). Het is derhalve geen wonder, dat de hoofden van de verschillende afdelingen unaniem een verzoekschrift betreffende radicale veranderingen hebben getekend — voordat het plan volledig ineenstort.

ONTVANGEN BOEKEN EN BROCHURES.

BOEKEN.

- De wettelijke regeling betreffende het uitverkopen en opruimen in het winkelbedrijf. Een kritische en analytische studie* door Mr Dr H. Fortuin. Uitgever E. J. Brill, Leiden 1948. 106 blz., geb. f 5.
- Algemene bedrijfskennis* door B. W. Ziegelaar. N.V. Uitg. Mij v/h G. Delwel. 's-Gravenhage 1948. 112 blz., geb.
- De administratieve organisatie der onderneming* door Paul Mahieu. N.V. Standaard-Boekhandel, Leuven 1948. 267 blz., ing.

Hoofdstukken der economie (I). Waarde en prijs. Inkomensvorming door J. van Zwijndregt. J. B. Wolters' Uitg. Mij N.V., Groningen 1948, 234 blz., ing. f 4, geb. f 4,50.

BROCHURES.

Rapport betreffende de door het Rotterdamse bedrijfsleven geleden verliezen tengevolge van oorlogshandelingen in de jaren 1940—1945, Delen 1a en 1b. Economische Documentatie voor de Wederopbouw van Rotterdam. 71 blz., ing.

Verslag van het Economisch Benelux-Congres, gehouden op 12 en 13 Juni 1948 te Amsterdam. Comité Benelux, 1948, 85 blz., ing. f 1,25.

De internationale organisatie van de scheepvaart door Mr H. E. Scheffer. Uitgegeven voor het Nederlandsch Genootschap voor Internationale Zaken door N.V. Noord-Hollandsche Uitg. Mij, Amsterdam 1948, 47 blz., ing. f 1,50.

General Report (I); Recruitment and training (II); Safety in the petroleum industry (III); Industrial relations (IV). Uitgegeven door International Labour Organisation (Petroleum Committee); International Labour Office, Genève 1948.

Employment, unemployment and labour force statistics. A study of methods. Studies and Reports; New Series, No. 7 (Part 1), uitgegeven door het International Labour Office. Genève 1948, 130 blz., ingen. \$ 0,75.

Cost-of-living statistics. Methods and techniques for the post-war period. Studies and Reports, New Series, No. 7 (Part 2), uitgegeven door het International Labour Office. Genève 1948. 56 blz., ingen. \$ 0,35.

Methodes of industrial relations. Studies and Reports, New Series, No. 7 (Part 3), uitgegeven door het International Labour Office. Genève 1948. 32 blz., ingen. \$ 0,25.

The sixth international conference of labour statisticians. Studies and Reports, New Series, No. 7 (Part 4), uitgegeven door het International Labour Office. Genève 1948, 78 blz., ingen. \$ 0,50.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De omzetten op de geldmarkt waren in de afgelopen week zeer gering. Tengevolge van nieuw toestromende middelen wegens rentebetaling op de 3-3½ pCt 1947 ten bedrage van omstreeks f 30 à 40 miljoen en een verdere terugvloeiing van bankbiljetten nam het geldaanbod enigszins toe, waardoor de marktdisconto's op lager niveau kwamen. Vried- en viermaandspromessen waren tegen 1³/₈ pCt aangeboden, Julipapier werd tegen 1⁵/₁₆ pCt dikwijls tevergeefs gevraagd, terwijl de langer lopende termijnen practisch 1⁷/₁₆ pCt noteerden. Callgeld bleef onveranderd ³/₄ pCt.

Blijkens de jongste weekstaat van De Nederlandsche Bank daalde de bankbiljettencirculatie tot f 2.991 miljoen. Het is merkwaardig, dat de chartale geldsomloop nu reeds gedurende ongeveer anderhalf jaar rond de f 3 milliard schommelt. Blijkbaar bevindt zich op dit peil ongeveer het verzadigingsniveau voor bankpapier onder de huidige omstandigheden.

De publieke en wisselmarkt gaf in de afgelopen week blijken van hernieuwde activiteit. Unilever kwam met een 3½ pCt obligatie-emissie van f 75 miljoen, welke obligaties in aandelen converteerbaar zijn tegen koersen, welke afhankelijk van de beursnotering, liggen tussen 250 en 350 pCt. Ook R. S. Stokvis geeft f 6 miljoen 3½ pCt obligaties uit, die eveneens in aandelen converteerbaar zijn tegen de koers van 150 pCt. Bij de huidige beurskoersen is het aan deze obligatie-emissies verbonden conversierecht uiteraard slechts nominaal. Niettemin vormt het een zekere attractie voor deze uitgaven van vaste rentedragende schuldtitels, omdat bij een koersstijging der aandelen,

bijv. als gevolg van een — overigens niet waarschijnlijke — verdere inflatie, het aan in geld luidende schuldvorderingen verbonden risico op de emitterende ondernemingen ten dele kan worden afgewend. Overigens vormt deze obligatie-financiering met recht tot conversie in aandelen wel een duidelijk bewijs van de moeilijke positie, waarin onze kapitaalmarkt met het oog op de financiering van het bedrijfsleven is geraakt. Het aanbod van risicodragend kapitaal is zo gering geworden, dat met een financiering door middel van vaste rente dragend kapitaal genoegzaam moet worden genomen, ook al houdt men de mogelijkheid open tot omzetting hiervan in aandelen.

Tezamen met dit verschijnsel van het verminderende aanbod van risicodragend kapitaal, vnl. als gevolg van structuurveranderingen op het gebied der besparingen, waardoor deze meer en meer in handen komen van de institutionele beleggers, schrijft het proces van de uitschakeling der publieke kapitaalmarkt voort. De onderhandse geldlening aan industriële ondernemingen naast die aan publiekrechtelijke lichamen wordt meer en meer een normaal verschijnsel. Volgens geruchten zouden de Koninklijke en Philips onlangs onderhandse geldleningen tot zeer grote bedragen hebben afgesloten (resp. f 100 miljoen en f 35 miljoen).

De staatsfondsenmarkt bleef in de afgelopen week vrijwel op peil. De aandelenmarkt daarentegen vertoonde vrij grote schommelingen. Na een behoorlijke koersdaling in de eerste dagen trad een vrij sterk herstel in, waardoor tal van aandelen enige procenten boven het niveau van de voorgaande week kwamen. Het is mogelijk, dat hier sprake is van een technische reactie, maar het kan ook zijn, dat de mededeling van de Amerikaanse Minister van Financiën, dat hij geheime besprekingen met de Marshall-landen omtrent devaluatie hunner valuta's overweegt, invloed heeft uitgeoefend.

	11 Febr. 1949	18 Febr. 1949
A.K.U.	159 ¹ / ₄	157 ¹ / ₄
v. Berkel's Patent	108	111
Lever Bros. Unilever C. v. A.	242 ¹ / ₂	242
Philips G. b. v. A.	215 ¹ / ₂	222
Koninklijke Petroleum	300	303 ¹ / ₂
H.A.L.	165	163 ³ / ₄
N.S.U.	157 ¹ / ₂	162 ¹ / ₂
H.V.A.	158 ¹ / ₂	160 ¹ / ₂
Deli Mij C. v. A.	140	146
Amsterdam Rubber	150 ¹ / ₂	156
Internatio	180	183

STATISTIEKEN.

BANK VAN ENGELAND.

(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaal-voorraad	Govt debits and Govt securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie		Biljetten in Banking Dept
				Totaal	Public deposits	
25 Dec. '46	0,2	1.449,1	1.450	1.428,2		22,1
2 Febr. '49	0,2	1.299,3	1.300	1.227,2		73,1
9 Febr. '49	0,2	1.299,2	1.300	1.230,2		70,1
16 Febr. '49	0,2	1.299,3	1.300	1.228,5		71,7

Data	Gouden en zilveren munten	Govt securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
25 Dec. '46	1,3	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	278,9
2 Febr. '49	2,9	290,5	29,0	28,5	406,6	9,4	298,8
9 Febr. '49	3,8	310,5	28,5	28,1	422,7	14,8	296,2
16 Febr. '49	3,8	298,6	36,9	24,6	417,2	11,4	299,5

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 21 Februari 1949.

Activa.			
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f	—	500,— ¹⁾
	Bijbank	—	
	Agentsch. "	500,—	
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. 15, onder 4°, van de Bankwet 1948)			
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947			1.800.000.000,—
Voorschotten in rek.-crt op onderpand (incl. beleningen)	Hoofdbank f	139.003.252,32 ²⁾	
	Bijbank	474.125,20	
	Agentsch. "	4.636.956,20	
	f	144.114.333,72	
Op effecten enz.		143.199.629,03 ³⁾	
Op goederen en celen		914.704,69	
Voorschotten aan het Rijk (art. 20 van de Bankwet 1948)			144.114.333,72 ⁴⁾
Boekvoering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947			1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal			
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f	439.166.835,71	
Zilveren munt enz.		4.438.021,50	
	f	206.090.480,—	443.604.857,21
Papier op het buitenland			
Tegood bij correspondenten in het buitenland		189.152.273,73	
Buitenlandse betaal-middelen		6.339.791,14	
			401.582.544,87
Vorderingen in guldens op vreemde circulatiebanken en soortgelijke instellingen			183.190.867,72
Belegging van kapitaal, reserves, pensioenfondsen en voorzieningsfondsen			107.854.975,91
Douane en inventaris			2.500.000,—
Gebouwen en inventaris			32.196.561,25
Diverse rekeningen			4.615.044.640,68
Passiva.			
Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefondsen		12.759.703,05	
Bijzondere reserves		54.447.566,03	
Pensioenfondsen		20.060.469,74	
Voorzieningsfondsen personeel in tijdelijke dienst		1.500.000,—	
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)		108.604.695,—	
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)		2.979.172.345,—	
Bankassigaties in omloop		91.585,37	
Rekening-courant saldo's			
's Rijks Schatkist	f	232.108.406,58	
's Rijks Schatkist bijzondere rekening		214.012.469,46	
Geblokkeerde saldo's		4.172.982,60	
Saldo's van banken in Nederland		58.579.533,38	
Vrije saldo's van vreemde circulatiebanken en soortgelijke instellingen		331.625.860,12	
Andere vrije saldo's		382.418.478,87	
	f	1.222.917.731,01	
Crediteuren in vreemde.geldsoort		100.954.814,04	
Diverse rekeningen		94.535.734,44	
	f	4.615.044.640,68	

¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —
²⁾ Waarvan aan Indonesië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) 36.894.550,—
 Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten 137.698.933,—

BANK VAN FRANKRIJK.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaal-voorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
27 Jan. 1949	52.817	331.353	125.042	146.200	426.000
3 Febr. 1949	52.817	321.029	125.042	173.300	426.000
10 Febr. 1949	52.817	329.325	125.042	166.600	426.000
Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's			
		Totaal	Staat	Diversen	
26 Dec. 1946	721.865	63.455	765	62.693	
27 Jan. 1949	972.604	164.335	822	161.973	
3 Febr. 1949	1.001.667	158.964	715	156.334	
10 Febr. 1949	995.585	161.063	789	158.756	

DE NEDERLANDSCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizender guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegood bij corresp. in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Voorschotten in rek.-crt (incl. bel.)	Bankbiljetten in omloop	
30 Dec. '46	790.876	4.434.786	100.186	153.109	2.744.151	
10 Jan. '49	444.292	289.833	138.012	144.347	3.085.025	
17 Jan. '49	444.184	252.983	161.900	143.612	3.044.521	
24 Jan. '49	443.506	260.127	149.427	145.956	3.006.466	
31 Jan. '49	443.385	257.360	151.706	193.064	3.051.999	
7 Febr. '49	443.415	247.181	153.508	143.841	3.009.603	
14 Febr. '49	443.463	225.785	164.771	147.086	2.991.031	
21 Febr. '49	443.605	206.090	195.492	144.114	2.979.172	
Saldi in rekening courant						
Data	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Geblokkeerde saldo	Saldi van banken in Nederland	Vrije saldi van vreemde banken	Andere vrije saldi
30 Dec. '46		187.975	5.460	42.883	327.294	384.331
10 Jan. '49	166.035	214.012	5.226	54.669	336.547	358.698
17 Jan. '49	189.029	214.012	4.498	44.297	330.861	354.121
24 Jan. '49	244.705	214.012	4.471	34.956	329.507	340.837
31 Jan. '49	265.218	214.012	3.971	40.306	336.697	357.264
7 Febr. '49	225.644	214.012	4.102	52.895	347.723	338.505
14 Febr. '49	239.584	214.012	4.173	58.580	331.626	382.418
21 Febr. '49	232.108	214.012				

DE JAVASCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal goud	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Zilveren tekentunt en pasmunt	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering van Indonesië
31 Mrt 1947	477.080	35.363	33.256	85.402	255.201
26 Jan. 1949	470.934	63.778	14.518	85.237	772.572
2 Febr. 1949	470.937	58.444	14.540	91.138	785.409
9 Febr. 1949	470.937	69.829	14.573	84.275	803.232
Data	Diverse rekeningen (actief)	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi		Diverse rekeningen (passief)
			Van de Regering van Indonesië	Van anderen	
31 Mrt 1947	81.527	453.816	—	503.718	1.1304
26 Jan. 1949	32.320	740.694	—	632.971	71.599
2 Febr. 1949	33.180	742.072	—	645.695	71.743
9 Febr. 1949	33.293	752.639	—	656.754	72.521

Muntbiljettencirculatie per 31 Mrt 1947 f 646.830.979.
 Muntbiljettencirculatie per 2 Febr. 1949 f 874.941.262,50.
 Muntbiljettencirculatie per 9 Febr. 1949 f 880.183.738,50.

INDEXCIJFERS VAN GROOTHANDELSPRIJZEN IN NEDERLAND¹⁾

Juli '38-Juni '39=100	1946	1947	Oct. 1948	Nov. 1948	Dec. 1948	1948
Voedingsmiddelen:						
plantaardige	209	230	218	219	219	228
dierlijke	191	199	229	255	261	233
totaal	200	214	224	238	241	231
Grondstoffen:						
houtw. buitenlands	463	631	552	552	552	567
chem. producten	272	342	372	430	429	376
textielwaren	258	284	282	280	282	283
leder	224	243	378	542	542	304
metaalwaren	261	294	307	307	308	306
papierwaren	332	474	497	487	491	524
hulpstoffen	170	201	216	216	216	216
totaal	282	328	343	348	349	342
Afgewerkte producten:						
glas, aardewerk, enz.	238	256	272	272	272	269
houtwaren	349	390	380	380	379	382
chem. producten	328	318	320	330	361	325
textielwaren	315	344	365	375	370	360
lederwaren	292	321	339	340	340	330
papierwaren	283	303	364	364	365	347
gefabr. voed.midd.	211	223	235	236	236	225
metaalwaren	248	263	269	269	271	270
totaal	261	276	288	291	294	283
Algem. indexcijfer	251	271	284	289	291	281

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“
²⁾ De wégingscoëfficiëntien zijn vastgesteld overeenkomstig de verhoudingen in 1941.

OVERZICHT DER LAATSTE VIER VERKORTE BALANSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK.
(in miljoenen gulden).

Actief	data	31-1-'49	7-2-'49	14-2-'49	21-2-'49	Passief	data	31-1-'49	7-2-'49	14-2-'49	21-2-'49
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto		— ¹⁾	3,0 ¹⁾	3,0 ¹⁾	— ¹⁾	Kapitaal		20,0	20,0	20,0	20,0
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht		—	—	—	—	Reservefonds		12,8	12,8	12,8	12,8
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		—	—	—	—	Bijzondere reserves		54,4	54,4	54,5	54,4
Voorschotten in rekening-courant op onderpand (incl. beleningen)		1.800,0	1.800,0	1.800,0	1.800,0	Pensioenfonds		20,0	20,0	20,0	20,1
Voorschotten aan het Rijk		193,1 ¹⁾	143,8 ²⁾	147,1 ¹⁾	144,1 ¹⁾	Voorzieningsfonds personeel in tijdelijke dienst		1,5	1,5	1,5	1,5
Boekvoordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		—	—	—	—	Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)		109,5	109,4	109,2	108,6
Munt en muntmateriaal: Gouden munt en gouden muntmateriaal		439,2	439,2	439,2	439,2	Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)		3.052,0	3.009,6	2.991,0	2.979,2
Zilveren munt, enz.		4,2	4,2	4,3	4,4	Bankassigaties in omloop		0,3	0,2	0,1	0,1
Papier op het buitenland		257,4	247,2	225,8	206,1	Rekening-courant saldo's: 's Rijks Schatkist		265,2	225,6	239,6	232,1
Tegode bij correspondenten in het buitenland		145,1	147,1	158,4	189,1	's Rijks Schatkist, bijzondere rekening		214,0	214,0	214,0	214,0
Buitenl. betaalmiddelen		6,5	6,4	6,4	6,3	Geblokkeerde saldo's		4,5	4,0	4,1	4,2
Vorderingen in gulden op vreemde circulatebanken en soortgelijke instellingen		170,4	174,0	181,2	183,2	Saldo's van banken in Nederland		34,9	40,3	52,9	58,6
Belegging van kapitaal, reserves, pensioenfonds en voorzieningsfonds		107,7	107,6	108,2	107,9	Vrije saldo's van vreemde circulatebanken en soortgelijke instellingen		329,5	336,7	347,7	331,6
Gebouwen en inventaris		2,5	2,5	2,5	2,5	Andere vrije saldo's		340,8	357,3	338,5	382,4
Diverse rekeningen		27,1	24,9	25,0	32,2	Crediteuren in vreemde geldsoort		99,5	99,9	100,9	100,9
		4.653,2	4.599,9	4.601,1	4.615,0	Diverse rekeningen		94,3	94,2	94,3	94,5
								4.653,2	4.599,9	4.601,1	4.615,0
¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen		—	—	—	—						
²⁾ Waarvan aan Indonesië (Wet van 15-3-1933 Staatsblad no. 99)		36,9	36,9	36,9	36,9						

Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten

	140,3	139,5	138,6	137,7
--	-------	-------	-------	-------

FEDERAL RESERVE BANKS.

(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
27 Jan. 1949	23.015	22.388	371	22.039
3 Febr. 1949	23.042	22.418	370	22.215
10 Febr. 1949	23.042	22.418	357	22.350

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt	Memberbanks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	23.350
27 Jan. 1949	23.590	22.303	1.135	20.035
3 Febr. 1949	23.578	22.198	1.284	19.711
10 Febr. 1949	23.559	22.203	1.430	19.596

ZWEEDSE RIJKSBANK.

(Voornaamste posten in miljoenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen			Saldo buitenland	Fondsen ter beschikking der staats-schuld	Promessen staats-schuld
	Goud	Over-waarde goud	Eigen	Vreemd	Saldi			
31 Dec. 1946	839	532	1.544	504	284	94	182	
31 Jan. 1949	177	112	2.948	288	252	—	182	
7 Febr. 1949	177	112	2.935	302	228	—	182	
15 Febr. 1949	177	112	3.023	303	216	—	182	

Data	Biljetten in circulatie	Deposito's					Regularisatie-rekening
		Direct opvraagbaar			45 dagen	Buiten-landse banken	
		Totaal	Staat	Banken			
31 Dec. 1946	2.877	875	-706	94	280	174	7
31 Jan. 1949	2.934	956	728	129	194	103	7
7 Febr. 1949	2.820	958	706	175	194	134	7
15 Febr. 1949	2.795	1.115	826	225	196	122	8

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Buitel. wissels	Disconto's en voor-schotten	Effecten	Biljetten in omloop	Andere crediten
31 Dec. 1946	4.949,9	158,0	238,7	52,7	4.090,7	1.113,7
31 Jan. 1949	5.834,2	233,2	158,8	47,4	4.306,9	1.521,0
7 Febr. 1949	5.833,1	257,1	156,3	47,5	4.223,7	1.621,4
15 Febr. 1949	5.838,7	258,8	162,3	47,5	4.160,2	1.701,0

ENIGE INDEXCIJFERS VAN DE INDUSTRIËLE PRODUCTIE IN BELGIË¹⁾.

1938 = 100	Mrt 1948	April 1948	Mei 1948	Juni 1948	Juli 1948	Aug. 1948	Sept. 1948	Oct. 1948
Algemene index v. d. ind. prod. ¹⁾	107	104	105	96	96	102	107	
Steenkool	93,2	94,0	84,0	93,0	80,6	88,4	94,9	98,6
Cokes	105,1	108,0	111,5	96,8	108,4	110,6	105,8	114,5
Cement	107,9	116,8	120,5	116,3	108,4	107,4	131,1	124,4
Ruw ijzer	160,6	165,4	158,4	113,5	160,6	171,4	175,2	182,6
Ruw staal	168,9	174,3	158,7	119,0	138,2	182,2	182,6	193,0
Afgewerkt staal	172,0	186,1	175,4	137,7	162,1	191,3	197,0	202,7
Afgewerkt ijzer	137,6	67,3	69,5	68,1	50,3	62,7	85,7	66,1
Vlas (spinnerij)	121,0	99,7	75,4	80,4	67,3	67,7	75,5	73,4
Vlas (weverij)	67,9	67,5	50,3	55,0	47,1	44,5	44,0	47,9
Katoen (spinnerij)	121,3	130,8	104,3	109,8	92,9	92,2	108,5	103,8
Katoen (weverij)	140,4	140,4	115,7	125,8	111,1	110,5	130,1	128,6
Wol (kammol, spinnerij)	164,8	150,9	130,4	135,3	107,1	116,8	119,3	131,8
Wol (weverij)	133,2	133,7	115,3	144,3	115,0	114,8	117,8	120,1
Vlaskglas	97,2	93,8	94,6	87,1	88,3	85,2	73,6	56,0
Holglas	144,6	154,4	143,9	141,8	132,2	111,8	110,6	119,0
Papier	156,3	155,3	127,8	136,4	106,1	126,0	133,4	146,5
Margarine	101,7	109,1	81,5	71,6	98,2	91,7	141,6	130,5
Geraffineerde suiker	86,7	81,8	69,3	73,2	85,8	83,0	86,3	85,1
Sigaren	43,0	42,6	41,1	43,0	34,2	34,8	36,2	38,4
Sigaretten	156,8	136,3	161,2	134,2	117,3	145,2	161,3	130,2

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin“ van het Nationaal Instituut voor de Statistiek. . betekent: de gegevens ontbreken. Gecorrigeerde gegevens zijn cursief gedrukt.

²⁾ 1936-'38 = 100 (Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek (Leuven)).

WERKLOOSHEID IN NEDERLAND ¹⁾.

Maand	Werklozen ²⁾	Wachtgelders ³⁾ (raming)
30 Juni 1945	112.622	201.400
29 Juni 1946	45.953	7.800
31 Jan. 1948	(36.700*)	2.600
28 Febr. 1948	36.000	3.400
31 Maart 1948	26.800	1.700
30 April 1948	26.400	1.800
31 Mei 1948	22.400	1.500
30 Juni 1948	21.200	1.500
31 Juli 1948	22.000	1.500
31 Aug. 1948	24.800	1.400
30 Sept. 1948	25.900	1.400
31 Oct. 1948	28.300	1.300
30 Nov. 1948	32.700	1.200
31 Dec. 1948	44.800	2.600

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“.

²⁾ Gegevens van de arbeidsbureau's.

³⁾ Bovendien 4.200 vorst- en hoogwaterwerklozen uit het vrije bedrijf.

INDEXCIJFERS VAN LONEN VOLGENS REGELINGEN IN NEDERLAND ¹⁾.

Juni 1938/ Juni 1939 = 100	Nijverheid ²⁾	Landbouw ³⁾	Nijverheid en landbouw
Aug. 1939	101	100	101
Mei 1945	116*	190	126
April 1948	174,7	243,9	184,4
Mei 1948	175,2	258	186,8
Juni 1948	175,2	258	186,8
Juli 1948	175,1	258	186,7
Aug. 1948	175,2	258	186,8
Sept. 1948	175,2	258	186,8
Oct. 1948	175,2	258	186,8
Nov. 1948	179,9*)	265,5	191,9*)
Dec. 1948	181,7*)	265,5	193,4*)
Jan. 1949	181,8*)	265,5	193,5*)

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“; in de indexcijfers zijn de uitkeringen krachtens de Kinderbijslagwet niet begrepen.

²⁾ Gemiddelden 24 bedrijfstakken.

³⁾ Akkerbouw en veehouderij.

⁴⁾ Voorlopige gegevens.

VERKEER EN VERVOER IN NEDERLAND.

Omschrijving	Eenheid	Maandgem. 1938	Maandgem. 1947	Aug. 1948	Sept. 1948	Oct. 1948	Nov. 1948
Indexcijfer vervoer wilde binnenvaart		100	129	138	143	165	152
Vervoer wilde binnenvaart	1.000 t.	917	1.180	1.268	1.314	1.514	1.396
waarvan brandstoffen		260	334	377	352	340	269
Wilde binnenvaart, prestatie	mill. t/km	127	164	185	201	204	189
Indexcijfer eigen vervoer te water		100	105	151	170*	130*	
Eigen vervoer te water	1.000 t.	600	629	903	1.023*	781*	
Idem, prestatie	mill. t/km	45	43	63	63*	46*	
Indexcijfer internat. binnenvaart (laadvorm.)		100	35	44	46	49	43
Binnengekomen schepen	Aantal	6.146	1.860	2.960	3.109	3.170	2.589
Laadvermogen	1.000 t.	3.572	912	1.438	1.375	1.490	1.247
Lading		2.092	398	889	917	898	661
waarvan onder Nederlandse vlag		1.566	321	708	722	724	538
„ „ Belgische vlag		126	73	141	165	144	104
Vertrokken schepen	Aantal	6.082	1.923	2.828	3.117	3.207	2.798
Laadvermogen	1.000 t.	3.494	957	1.323	1.415	1.601	1.408
Lading		2.252	421	597	643	603	578
waarvan onder: Nederlandse vlag		1.559	310	402	429	433	395
„ „ Belgische vlag		229	80	120	130	126	132
Schepen in rechtstreekse doorvaart	Aantal	2.144	1.141	1.270	1.379	1.375	1.152
Laadvermogen	1.000 t.	1.427	798	822	943	926	825
Lading		1.051	386	436	535	471	384
waarvan onder: Nederlandse vlag		199	122	103	104	128	107
„ „ Belgische vlag		544	196	241	320	262	219
Indexcijfer zeevaart (inhoud)		100	42	59	59	58	54
Binnengekomen zeeschepen	Aantal	1.758	753	1.190	1.118	1.133	1.052
Bruto inhoud	1.000 R.T.	4.416	1.852	2.636	2.562	2.589	2.374
Idem, alleen geladen schepen		3.334	1.702	2.335	2.277	2.299	2.093
waarvan in lijnvaart			907	1.459	1.422	1.528	1.336
Vertrokken zeeschepen	Aantal	1.738	737	1.117	1.099	1.086	1.069
Bruto inhoud	1.000 R.T.	4.418	1.854	2.570	2.692	2.532	2.423
Idem, alleen geladen schepen		3.216	1.150	1.880	1.882	1.856	1.728
waarvan in lijnvaart			911	1.401	1.402	1.448	1.297
Goederenvervoer ter zee:							
Gelost bij invoer	1.000 t.	1.018	984	995	1.097	1.219	918
„ „ doorvoer		1.738	191	297	368	282	300
Geladen ¹⁾ bij uitvoer		484	149	290	232	337	319
„ „ doorvoer		1.421	149	362	425	450	305
Indexcijfer goederenvervoer Ned. Spoorwegen		100	111	112	120	144*	147*
Goederenvervoer Ned. Spoorwegen, totaal	1.000 t.	1.215	1.344	1.366	1.464	1.752*	1.788*
waarvan grensoverschrijdend		420	262	269	287	371*	410*
Reizigerskilometers Ned. Spoorwegen	1 miljoen	285	565	734	595	548*	513*
Tonkilometers Ned. Spoorwegen		170	189	186	203		
Tramwegen, vervoerde reizigers	1 miljoen	21,2	47,0	44,9	44,2	42,5	40,2
Interloc. autobusdiensten; vervoerde reizigers		5,7	14,9	21,2			
Locale autobusdiensten; vervoerde reizigers		4,4	9,8				
Indexcijfer verkeer op de rijkswegen		100	147	175	178	166	165
Slachtoffers verkeersongevallen:							
Overleden	Aantal	65	75	86	83	66	89*
Ernstig gewond		368	580	732	712	666	573*
Licht gewond		918	550	795	741	646	594*
Idem, indexcijfers:							
Overleden		100	115	132	128	102	137*
Ernstig gewond		100	158	200	193	181	156*
Licht gewond		100	60	86	81	70	65*
Luchtvaart (K.L.M.) ²⁾							
Tonkm (vracht, post en bagage)	1.000	250	2.072	3.600	3.652	3.782	3.670
Passagiers km	1 miljoen	4,8	34,8	65,5	64,0	58,3	53,3

¹⁾ Bunkermateriaal e.d. niet inbegrepen. ²⁾ Excl. het West-Indië bedrijf en het Interinsulair bedrijf in Indonesië.

*) Voorlopig cijfer.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek.

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen	31 Jan. 1949	7 Febr. 1949
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederl. Bank N.V.	f 265.217.642,48	f 325.644.161,95
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	397.236,41	244.366,30
Kasvorderingen wegens creditverstreking aan het buitenland	—	—
Daggeldlening tegen onderpand	—	—
Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	651.999.417,57	462.087.983,66
Voorschotten op ultimo Dec. 1948 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	—	—
Vorderingen in rekening-courant op Indonesië	1277.475.953,92	1289.089.427,73
Suriname	33.184.958,83	34.784.958,83
Ned. Antillen	—	—
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	—	—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en instellingen	300.853.339,94	304.755.943,19
Verplichtingen		
Voorschot, door De Nederl. Bank N.V. verstrekt	—	—
Voorschot, door De Nederlandsche Bank N.V. in rekening-courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 1719.627.100,—	f 1719.626.800,—
Schatkistpromessen bij De Nederlandsche Bank N.V. ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	1800.000.000,—	1800.000.000,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederl. Bank N.V. is geplaatst nihil) f 5.865,1 mln w.o. garantie Bretton Woods f 804 mln	5063.100.000,—	5061.100.000,—
Daggeldleningen	—	—
Muntbiljetten in omloop	140.328.248,—	139.499.658,50
Schuld op ultimo December 1948 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	18.613.040,14	18.613.040,14
Schuld in rek.-courant aan:		
Indonesië	—	—
Suriname	—	—
Ned. Antillen	3.049.914,70	2.949.914,70
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	4.972.801,21	9.396.520,37
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	747.330.994,53	493.152.891,64
Andere staatsbedrijven	—	—
Schuld aan diverse instellingen in rekening met 's Rijks Schatkist	2112.584.667,99	2090.687.204,58

PRODUCTIE EN EXPORT VAN NATUURRUBBER 1).

In 1.000 long tons	Productie natuurrubber			Export natuurrubber		
	Indonesië	Malakka	Totaal	Indonesië	Malakka	Totaal
1941	650	600	1.600	636	573	1.510
1942	200	155	640	150	125	475
1943	100	75	465	75	75	360
1944	50	25	360	25	25	255
1945	10	8,6	250	4,3	51,6	250
1946	175	403,7	837,5	230	366,9	967,5
1947	278	646	1.255	285	640,1	1.232,5
1948						
Jan.	25,8	62,1	122,5	26,4	61,5	117,5
Febr.	26,4	50,7	100,0	26,8	55,1	115
Maart	28,9	58,5	117,5	34,1	48,2	110
April	31,3	66,5	127,5	30,8	43,7	102,5
Mei	32,8	49,7	117,5	33,5	65,6	127,5
Juni	41,4	60,7	132,5	43,2	59,9	132,5
Juli	39,9	58,3	132,5	40,7	54,3	125
Aug.	43,0	56,7	132,5	40,9	61,1	130
Sept.	45,8	64,3	140	51,6	62,7	140
Oct.	41,7	50,5	125,0	38,7	54,8	122,5
Nov.	38,2	62,1	135,0	35,3	71,7	132,5
Dec.	34,8*	58,1	135,5*	—	40,5*	—
Tot. 1948	430,0*	698,2	1515,5*	—	679,1	—

1) Bron: "Rubber, Statistical Bulletin" van Februari 1949. Van 1941 tot 1946 zijn alle cijfers schattingen; van 1947 af alleen de totaalcijfers.
*) Voorlopige gegevens.

Een duidelijk beeld van de economische ontwikkeling in Nederland, Indonesië, de Verenigde Staten en andere landen

kunt U zich vormen door het regelmatig lezen van het

Economisch-Statistisch Kwartaalbericht

Research uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut
Jaarabonnementen f 6,50
voor abonné's E.-S.B. f 5,—
Telefoon 38040, Rotterdam - Giro no. 8408

Abonneert U op

DE ECONOMIST

Maandblad onder redactie van Prof. P. Henripman, Prof. P. B. Kreukniet, Prof. H. W. Lambers, Th. Ligthart, Prof. J. Tinbergen, Prof. G. M. Verrijn Stuart, Prof. F. de Vries, Prof. J. Zijlstra.

Abonnementsprijs f 22,50; fr. p. post f 23,60; voor studenten f 19,—; franco per post f 20,10

Abonnementen worden aangenomen door de boekhandel en door de uitgevers

DE ERVEN F. BOHN TE HAARLEM

Beschikbare krachten

Alg. ontw., serieus en energiek persoon, 30 jaar, met veelz. ervaring, sedert enkele jaren werkzaam als assistent van de personeelschef van één van de grote industrieën, zoekt plaatsing als

personeelschef van een middelgroot bedrijf,

waar hij meer de nadruk kan leggen op het praktische personeelsbeleid. Psych. rapport voorhanden. Br. onder no. ESB 1371, bür. v. d. blad, Postbus 42, Schiedam.

Vacatures

Het Landbouw-Economisch Instituut te Den Haag, Van Stolkweg, 29, vraagt

EEN JONG DRS ECONOMIE

voor de Afdeling Algemeen Economisch Onderzoek. Gewenst: ervaring in het economisch onderzoek. Bekendheid met economische vraagstukken op het gebied van de landbouw en kennis van het landbouwbedrijf strekken tot aanbeveling.

N.V. HANDELMAATSCHAPPIJ
R. S. STOKVIS & ZONEN

gevestigd te Rotterdam

UITGIFTE van

nominaal **f 6.000.000.- 3 1/2 %**

**IN AANDELEN CONVERTEERBARE
OBLIGATIËN met 25-JARIGE LOOPTIJD
in stukken van f 1000.- aan toonder.**

Ondergetekenden berichten, dat de **INSCHRIJVING**
op bovengenoemde uitgifte zal zijn opengesteld

tot de koers van **100 pCt.**

op MAANDAG 28 FEBRUARI 1949

van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 uur
bij hare kantoren te **Rotterdam**, te **Amsterdam** en
te **'s Gravenhage**, op de voorwaarden van het pro-
spectus d.d. 17 Februari 1949. Exemplaren hiervan en
inschrijvingsformulieren, alsmede afdrucken van de
trustakte zijn bij bovengenoemde kantoren verkrijgbaar.

ROTTERDAMSCHEN BANK N.V.

**ROTTERDAM,
AMSTERDAM, NEDERLANDSCHE
17 Februari 1949. HANDEL-MAATSCHAPPIJ, N.V.**

Ook voor Beschikbare Krachten is een annóncé in
„Economisch-Statistische Berichten” de aangewezen
weg. Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons
bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het
nummer van dezelfde week worden opgenomen.

Vacatures

Bij diverse Regeringsdiensten in
Indonesië kunnen worden geplaatst:

- a. **Accountants**
- b. **Adj. Accountants**
- c. **Ervaren Boekhouders**

Minimum eisen voor:

- a. diploma NIVA of academisch gevormd,
- b. MULO en MO boekhouden of SPD,
- c. MULO en volw. praktijkdiploma boekhouden.

Bezoldiging en toelagen volgens de per 1 Jan. 1949 ver-
terde Ind. Bezold. regeling. Accountants genieten boven-
dien een belangrijke extratoelage. Uitzending voor 3 jaar.

Bij de afloop van het contract vindt een uitkering
plaats, neerkomend op een jaar bezoldiging. Brie-
ven met uitvoerige inlichtingen omtrent opleiding
en praktijkervaring te richten aan het Hoofd van
de Afdeling Aanneming, Kamer 142, van het
MINISTERIE v. OVERZEESE GEBIEDSDELEN
Binnenhof 7, 's-Gravenhage.

Bij Overheidsinstelling te 's-Gravenhage, nauw
contact hebbend met de buitenlandse handel, is
vacant de functie van

A. CHEF VAN DE AFDELING ORGANISATIE

Candidaten voor deze hoog gequalificeerde func-
tie moeten, behalve over theoretische ontwikke-
ling, beschikken over uitgebreide ervaring op het
gebied van. praktische kantoororganisatie en ef-
ficiency.

Bij dezelfde instelling kan worden geplaatst
een

B. CHEF

voor een belangrijke beheersafdeling. Naast theo-
retische ontwikkeling (bijv. drs. economie) is
commerciële aanleg en ervaring, ook op inter-
nationaal handelsgebied, vereist.

Voorts worden gevraagd enige jonge

C. DOCTORANDI IN DE ECONOMIE

liefs met enige jaren praktijk. Sollicitaties onder
motto L/Cendi-51 en vermelding van letter der
verlangde functie te richten tot de Centrale
Personeelsdienst, Binnenhof 4, te 's-Gravenhage.

Bij de afdeling Belastingzaken van een groot
Accountantskantoor met verschillende vestigin-
gen zowel hier te lande, als overzee, bestaat ge-
legenheid tot plaatsing van een

jong jurist of cand. notaris

met enige boekhoudkundige scholing. Goede
positie met zeer goede vooruitzichten. Leeftijd
25-30 jaar. Sollicitaties onder no. ESB 1366
Bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

Indische ondernemingsorganisatie vraagt

economisch adviseur

tropenervaring strekt tot aanbeveling. Brieven
onder E.B. 1268, aan RICARDO'S ADV. BUR.,
Amsterdam-C.

**Economisch - Statistische
Berichten**

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.
Bankiers: R. Mees en Zonen, Rotterdam.
Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Eho-
nomie, 14, Universiteitstraat, Gent.
Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26* per jaar,
voor België/Luxemburg f 28 per jaar, te voldoen door storting van de
legendarde in francs bij de Banque de Commerce te Brussel. Overzeese
gebiedsdelen (per zeepost) f 26, overige landen f 28 per jaar. Abonne-
menten kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd
per ultimo van het kalenderjaar.

Aangelekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzee-
dijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de
Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon
69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0.40 per mm. Contract-tarieven,
op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare Krachten”
f 0.60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht
voor om advertenties zonder opgaf van redenen te weigeren.